

Grafikai szemle

Folyóirat a grafikai ipar-
ágak számára - Felelős
szerkesztő Wanko Vilmos
1913 október - 10. szám

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA. A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS ROKONSZAKMABELIEK SZAKKÖRÉNEK KÖZLÖNYE

Lapunk jelen számának hosszabb közleményei a következők: *H. S.*: A szabadszervezet a Szakkörért. — *Balogh József (Békéscsaba)*: A vidéki szaktársakhoz! — *Kún Kornél*: Hogyan kell címlapot modernizálni (9 melléklet 33 példával). — *Faltusz Gusztáv*: Galvanoplasztika a betüöntés szolgálatában (1 ábrával). — *Körinek F. József (Wien)*: Az amerikai reklámokról (1. közlemény). — *Grünhut Jakab*: Aralakulatok a nyomdaiparban (1. közlemény). — A könyvnyomató munkaköréből [Egy új augsburgi gyorsajtó (2 ábrával). — *R.-r.*: Festékhozzátétel. — *Gl.*: Ibolyaszínek összetétele. — *Erdei Ferenc*: Néhány szó a mérleg-szedésről (4 példával). — *R.-r. Bp.*: Ujjfajta henger-mosógép.] — *Stalla Márton*: Papír — fűből.

A SZABADSZERVEZET A SZAKKÖRÉRT

Május 20-áról keltezett b. átirattal az Országos Bizottság május 22-én tartott ülésén foglalkozott és határozatilag kimondta, hogy a Szakkört az Onák kérésének megfelelőleg erkölcsileg támogatja. A helvi bizottság június 2-án tartott ülésében a Szakkör bejelentését a tagszerzésre vonatkozólag tudomásul vette és azt minden tekintetben támogatni fogja. Amennyiben a t. Elnökség tudomásul bír arról, hogy valamelyik bizottsági tag nem tagja a Szakkörnek, szíveskedjék azt nekünk bejelenteni.

Az országos és a budapesti helyi bizottság a fentiekben helyezték kilátásba, hogy a Szakkört támogatni fogják. Ez a határozat fontosság tekintetében méltán sorakozik a tavaly lefolyt szakegyesületi kongresszus ismeretes határozata mellé, mely a „Szakkör támogatását szükségesnek, szervezeti szempontból üdvösnek tartja és ezért nyomatékosan

ajánlja a Szakegyesület összes tagjainak úgy Budapesten, mint vidéken, hogy mielőbb legyenek a Szakkör tagjaival.“ Hogy a kongresszus nyomatékos ajánlatát a Szakegyesület tagjai eddig még nem fogadták el olyan mértékben, amint ez szervezeti szempontból is üdvös lett volna, az elsősorban a szaktársak fegyelmezettségére vet homályt. Elszomorító, hogy a magyarországi könyvnyomdai szakmunkások nagy része nem érzi át azt a súlyos erkölcsi nyomást, mely a kongresszus határozatából rája nehezedik; elszomorító, hogy sokan nem gondolják át, milyen fontos gazdasági érdekeink fűződnek ahhoz, hogy valamennyi szakmunkás a Szakkör tagja legyen. Az egyik rész azért, hogy szakmájában továbbképezhesse magát, a másik rész pedig azért, hogy tagsági járulékaival elősegítse a szakmájukban haladni akarók kiképzését. Legyen minden olyan szaktárs tagja körünknek, aki még nem tökéletes a szakmájában — be sokan vannak még! — és legyen minden szaktárs a Szakkör tagja, ha neki nincs is szüksége továbbképzésre, de szereti szakmáját, szaktársait. Így támogathatja a gyengéket és így közvetve emelheti a magyar nyomdászat színvonalát, ami valamennyiünk dicsősége lesz.

A kongresszus határozatának vidéki városokban dolgozó és vezetőségi állásban levő sok szaktárs még máig sem tett eleget. Azért hangsúlyozzuk a „ve-

zetőségi állásban“ szavakat, mert elsősorban a szakegyesületi, segélyezőegyesületi és szabadszervezeti vezetőségi tagoknak kellene azzal a jó példával előljárni, hogy a kongresszus határozata értelmében beiratkozzanak a Szakkörbe. Milyen erkölcsi fel-sőbbsséggel hajthatják végre a kongresszus határozatait az olyan vezetőségi tagok, akik még magukra nézve sem tartják azokat kötelező erejűeknek? Pedig nekik kellene rábírni a többi szaktársakat is, akik eddig még nem tagjai a Szakkörnek, hogy abba beiratkozzanak. Ha a vidéki szaktársak nagy többsége szakköri tag lesz, akkor a központ is abban a helyzetben lesz, hogy a vidéki szaktársak továbbképzésére az eddiginél sokkal nagyobb mértékben áldozhat.

A Szakkör vidéki tagjaira hárul az a feladat, hogy barátságos módon figyelmeztessék a vidéki vezetőségi tagokat, akikről tudják, hogy a Szakkörnek nem tagjai, mielőbb legyenek tagjaivá és bírják rá a többi szaktársakat is erre. Alakítsák meg és szaporítsák a Szakkör vidéki csoportjait és tagjait. Ebben a munkában az Országos Bizottság határozata értelmében az országos szabadszervezet is készséggel támogatni fogja őket. Fel tehát a fásasztó, de szép eredményekkel kecsegtető munkára!

A fővárosban minden vezetőségi állásban levő szaktárs tagja a Szakkörnek. Ezt nem dicséretképpen említjük meg, a dicséret ellen ő maguk szabadkőznának legjobban, csupán példaképpen állítjuk ezt a vidéki szaktársak elé. Azonban a fővárosi szaktársak érthetetlen módon tartják magukat távol a Szakkörtől; úgy tesznek, mintha még mindig az a régi szellem uralkodna a Körben, amellyel a szervezet nem mindig tudott megbékülni. De ma már régen túl vagyunk ezen. Ma a budapesti szervezőbizottság azzal honorálja a Szakkörnek a szervezet érdekében is kifejtett működését, hogy feladatul tűzi ki maga elé a Szakkör részére való tagszerzést. *Ugy ez a határozat, mint az Országos Bizottság határozata olyan fényes elismerése a Szakkör helyes munkálkodásának, olyan hatásos agitáció a Szakkör érdekében, hogy tollunk csak gyenge kommentátora, méltatója ezeknek a határozatoknak. Amit ez a két testület támogatásra érdemesnek talál, azt minden öntudatos, minden fegyelmezett szaktársnak támogatni kötelessége!*

Eme kötelesség teljesítésére a Szakkör vezetősége most ad alkalmat, amikor a legmesszebbmenő és a legerőteljesebb taggyűjtő akciót indít meg úgy a fővárosban, mint a vidéken. E helyütt is jelezni kívánjuk, hogy lapunk jelen számának megjelenését követő néhány nap múlva az egész ország területén körlevelek s a fővárosban a személyzeti értekezleteken való személyes agitáció útján fogunk törekedni Körünk tagállományát oly mértékben emelni, hogy jövő évi nagszabású programunkat minden nehézség nélkül megvalósíthassuk.

Reméljük, hogy a Kör vezetőségének eme akciója a legfényesebb eredményre fog vezetni, mert azt is reméljük, hogy a tagtársak, ép úgy mint a vezető

állásban levő szaktársak vállvetve fognak buzgókodni új tagok, új katonák toborzásában s ezáltal a Kör naggyátételét célzó gyönyörű munkálkodás osztályosaivá lesznek.

Mint minden munkásterület, úgy a Szakkör vezetése sem használta ki a nyarat pihenésre. Előkészítette az ősszel megnyíló szaktanfolyamokat. A tanulás, a továbbképzés eszközei minden tag rendelkezésére állanak, csak ki kell nyújtani a kezét utánuk annak, aki tanulni, szakmájában haladni akar. Aki pedig nem akar, az előbb-utóbb alul marad a létért való küzdelemben. Hovatovább csak a szakmájában tökéletes munkaerő állhatja meg helyét ebben a küzdelemben, igyekezzék tehát mindenki szaktudását a tökéletességig fokozni.

Itt az ősz. A hűvösebb idő beálltával fiatal szaktársaink is szabad idejükből be-behúzódnak egy-egy helyiségbe, ahol idejüket eltölthetik. Ki-ki oda, ahova szenvedélye vagy kedve vonzza. Egyik a füstös kávéházba, ahol — meg kell adni! — ügyesen kezeli a dákót, vagy jól keveri a 32 levelű bibliát és elnyeri szaktársa, munkástársa kenyérrelvalóját vagy ötlele nyerek el még az utolsó garast is; a másik szereti a bódító italt és eljárogat a borgözös korcsmákba, iszik és intézi az ország sorsát a hozzá hasonló korcsmai politikusokkal; a harmadik egyéb káros szenvedélyek után jár. Ezek sem szervezeti, sem szakmai dolgokkal nem érnek rá törődni, ellenben kigunyolják, lefereinszmájerezik azokat, akik szabad idejükből közögyeinkkel is törődnek, az általánosságért is dolgoznak.

Kétségbe kellene esnünk, ha nem látnók azt az előretörő fiatal gárdát, mely a szakköri tanfolyamok komoly hallgatóságát teszi. Ezek kezébe van letéve a magyar könyvnyomtatás jövője, ők vannak hivatva szakmánkat művészi színvonalra emelni és ezek a szaktársak biztatnak bennünket, hogy mindig kevesebben lesznek azok, akiket fentebb jellemeztünk és folyton szaporodnak azok, akik magukért tanulni és a közért dolgozni akarnak.

Itt az ősz és vele a szervezési munka ideje. A Szakkör minden egyes tagja toborozzon tagokat, látogassuk a tanfolyamokat, olvassuk a Szakkör kiadványát, a *Grafikai Szemlét*, tanulmányozzuk mellékleteit. Mindig akad valami, amiből tanulhatunk, amin okulhatunk. *Amilyen arányban emelkedik*

a Kör taglétszáma, olyan mértékben szaporodnak a lehetőségei annak, hogy a Szakkör mindenkinek tanulási igényeit kielégítse.

Végül néhány kérést azokhoz, akik tanító-képességüket parlagon hevertetik. Lépijenek elő és bocsássák szaktudásukat a köz, a tanulnivaló újabb generáció rendelkezésére! A nyomdásztársadalomra nézve csak akkor lesz igazán becses a tudásuk, ha azt átplántálják másokba, akik erre vágyanak, akikben ez megfogások, továbbfelelődik és továbbél a magyar nyomdászat dicsőségére...

Jöjjön, aki tanítani tud; jöjjön, aki tanulni akar!

A VIDÉKI SZAKTÁRSAKHOZ!

Elszorul egy pillanatra a szívem, amikor arról értesülök, hogy ebben vagy abban a vidéki városban nyomtatványkiállítást rendeznek a szaktársak. Elgondolom ilyenkor, hogy azt a kiállítást, amelyet például Temesvárott, avagy Nagyváradon rendeztek, éppen úgy, vagy talán még sikerültebb rendezésben nyélbe lehetne ütni a mi kis városunkban is.

Minden kellék megvan hozzá. És mégis hiányzik valami. A szakegyesületi helyicsoport tagjai közül ugyanis — és ezt, mint felemlítésre méltó örvendetes jelenséget kell hogy regisztráljam — 50% a szakköri tagok sorába tartozik. Vagyis 16 szakmunkás közül nyolcan belátták a szükségességét annak, hogy szakköri tagokká legyenek, mert egyedül ennek a Körnek szakszerű oktatása útján boldogulhatnak a vidéki nyomdákban és vívhatnak ki maguknak jobb anyagi helyzetet.

A vidéki szaktársaknak, hogy mesterségükben a tudás piadesztájlára emelkedhessenek, elsősorban is szakkönyveket kell szorgalmasan olvasniok. És teljes megértéssel, tanulniok kell. Hogy pedig mindezt elérhessék, ehhez csak egy út vezet s ez nem más, mint a Szakkör, amely tagjainak — szakmájukban való előmenetelük biztosítása céljából — nagyon sok kedvezményt nyújt.

Igy például a Grafikai Szemle, amely havonta egyszer a legmodernebb köntösben jelenik meg, a Szakkör vidéki tagjainak megfizethetetlen, mint

Lapunk jelen számának rövid közleményei a következők: A Szakkörből. Pályázatok. Irodalom. Feljegyzések. Hivatalból. Mellékleteink

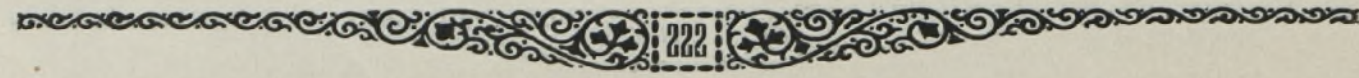
A SZAKKÖRBŐL

Körünk továbbképző szaktanfolyamainak előadásai, úgy amint azt hirdettük: folyó évi október hó 5-én megkezdődtek s eddig programszerűen folynak. A tanfolyamokra jelentkezett hallgatók végleges számát most még nem közölhetjük, mert a jelentkezéseket csak október hó 26-án zárjuk le, annyit azonban már most is megállapíthatunk, hogy tanfolyamainkra elegendő számu hallgató fog jelentkezni, sőt az eddigi tapasztalatok arra is engednek következtetni, hogy a tanévet a lehető legjobb eredménnyel fogjuk lezárni. Az október 19-ig jelentkezett hallgatók száma 65, akik közül az előadásokra 46—52 jött el pontosan. Az első három előadás betűvetési gyakorlatok voltak, amelyeket Szabó István szaktársunk vezetett, oly beosztással, hogy az első és második előadáson az összes hallgatók egyforma

betűket irtak, míg a harmadik előadáson a haladók már minták után a groteszktól eltérő betűtípusok vetésével foglalkoztak. A kezdők még október hó 26-án is betűvetést gyakorolnak, ellenben a haladóknál már a vázlatkészítés veszi kezdetét. A kezdők tanfolyamán november 2-án kezdődik a vázlatkészítés, amelynek tárgya a névjegy- és cégjegytervezés s ez négy vasárnapot vesz igénybe (november 2, 9, 16, 23). Előadó Hegyi Dezső szaktárs. — A haladók tanfolyamán — mint már fentebb is említettük — október 26-án kezdjük meg a vázlatkészítést a báli meghívók tervezésével; előadó ifj. Aigner Antal, aki ugyancsak négy vasárnapon át vezet az előadásokat. — A kellő gyakorlattal rendelkező szaktársak kised csoportja lapunk mellékleteinek tervezésével október 26-án kezd foglalkozni s ezeket az előadásokat lapunk szerkesztője fogja vezetni. — Az elméleti előadások programját lapunk zártáig még nem állapíthatjuk meg s így az elméleti oktatás még egyideig szünetelni fog, aminek főleg az az oka, hogy a nyomtatástechnikai előadások tananyagát illetően a gépmesterelőadó szaktársak

még nem tudtak megállapodni. Ez azonban már csak napok kérdése s így lapunk jövő havi számában már a teljes programot fogjuk nyilvánosságra hozhatni.

Körünk ezidei első háziestélyét 1913 december 7-én, vasárnap este 8¹/₂ órákor rendezi az építőmunkások otthona disztermében (VII, Aréna-út és Dembinsky-utca sarok) az Ebredés dalkör női-, férfi- és vegyes karának közreműködésével, valamint táncossal egybekötve. Tagoknak belépőjegyű a megküldendő tagsági jegy szolgál, mely 1 ur és 2 hölgy részére érvényes, másra át nem ruházható. Nemtagok belépődíja személyenként előre váltva 1 K, a pénztárnál 1 K 50 f. Jegyek válthatók Lakatos Péter drogeriájában (Főherceg Sándor-tér 4), Kerschitz Antonia virágüzletében (Erzsébet-körút 15. szám), Ehm János vendéglőjében (VII, Aréna-út 68) és a nagyobb nyomdák házipénztárosaival. A tánczenét a egy kitűnő katonazenekar szolgáltatja. Táncrendező Jecny Károly szaktárs. Részletes műsor a helyszínen. Ruhatar személyenként 40 fillér. Legközelebbi farsangi táncestély 1914. évi február hó 1-én.

egyedüli szakközlöny. Cikkeit a legjobb tollforgató fővárosi szaktársak írják, élvezhetően könnyed stílusban; a szakdolgozók kimerítően tájékoztatják a fiatalabb generáció tagjait, akiknek nem kínálkozott alkalom arra, hogy szakmájukban tökéletes kiképeztetést nyerhettek volna. De nemcsak a fiatalabb, hanem az idősebb és tapasztalatokban gazdag szaktársak is szeretettel veszik kezükbe ezt a lapot, mert lapozgatás közben önkéntelenül is rájönnek arra, hogy még mindig tanulhatnak belőle.

Es tanulnak is. Mert tudják, hogy a folytonos tanulással csak tudásuk tárházát bővítik; ez pedig — tudja mindenki — hatalmat jelent.

Bizony, hosszú idő teltelt bele, míg a mi kis városunkban meggyőzhettük a szaktársak egy részét arról, hogy mindazok, akik csak egy parányit is szeretik mesterségüket, szakköri tagokká kell hogy legyenek. Azt mondja a példabeszéd, hogy a jó bornak nem kell cégér. Ezuttal a Szakkörörről is elmondhatjuk, hogy felesleges neki a reklám, mert aki akár tudatlanságból, akár készakarva ellenséges érzelmekkel viseltetik vele szemben, az elsősorban nem a Körnek, hanem mesterségének válik ellen-ségévé.

Lám, ebben a kis vidéki városban tudatára ébredtek a szaktársak annak, hogy az akarnitúdást, amely számukra a kimeríthetetlen tudományforráshoz a legjobb perspektívát nyújtja, lebilincselni nem szabad.

A szakköri tagsággal — bár sajnos, nem áll rendelkezésünkre sem szaktanfolyam, sem iparművészeti iskola — máris elérték annyit, hogy egyik szaktársunk izléses és modern kiállítású nyomtatványai fővárosi szakferfiaink részéről is a legteljesebb elismerésre találtak. A Grafikai Szemle szerkesztője pedig — méltányolva az ambiciózus szaktárs érdemeit — a múlt évben néhány sikerültebb nyomtatványát mellékletként bemutatott lapunkban is.

A szedők mellett a gépmesterek is arra törekednek a vidéken, hogy a nyomtatványok színezését összhangba hozzák a papírral. Tehát megtalálták az utját annak, hogy kölcsönösen való megértéssel, együttműködően szedő és gépmester, miáltal nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a vidéki könyvnyomtatóipar nivója — rövid időn belül — erőteljesen emelkedhessen.

Minél jobban haladunk mesterségünkben a tökéletesedés felé, annál jobban fogjuk érezni később, annak hasznos voltát. Ma még — tapasztalatból tudom — nagyon sokan úgy gondolkoznak, hogy mi a csodaért legyenek tagjai a Szakkörnek, különösen a vidéken, amikor úgy sem veszik annak semmi hasznát. Felesleges anyagi megterhelést, mint egy kölöncöt, miért vegyenek a nyakukba akkor, amikor amúgy is sulyosan vannak terhelve? Így nem szabad vélekedni a Szakkörörről, mert ezáltal csak azt árulják el az illetők, hogy annak intencióival egyáltalán nincsenek tisztában.

En erősen hiszem, hogy el fog következni az az idő, amikor majd ezek is belátják, hogy szükséges valami a szakköri tagság és hogy évente — még ha százjuktól vonják is el a falatot — áldozni kell hetenként 20 fillért szaktudásuk gyarapításáért. Mert hiszen meglássák, eljövend az az idő, talán nem is soká, amikor szükségletet fog ez képezni különösen azoknak, akik szakmájukban egyoldalukiképeztetésben részesültek.

S amikor majd itt egy táborban leszünk mindannyian, akárcsak szabadszervezeteinkben, akkor — hiszem —, hogy a vidéki tagok is több kedvezményben fognak részesülni, mint részesülnek most, amikor például nyomtatványkiállításra csak ott gondolhatnak szaktársaink, ahol legalább is 15—20 tagja van a Körnek, vagyis megalakított a helycsoport. Ilyen város pedig manapság kevés van. Kevés, mert a legtöbb helyütt süket fülekre találnak szavaink akkor, amikor a Szakkör érdekében agitálunk.

Vigasztal azonban a tudat, hogy ez a közönyösség, ha azonnal nem is, de utóbb megtörik s minden öntudatos, mesterségét szerető nyomdász a Szakkör zászlaja alá sorakozik. BALOGH JÓZSEF, BÉKESCSABA.

HOGYAN KELL CIM-LAPOT MODERNIZÁLNI

Bár nagyon előrehaladott pár év óta az új irány, mely iparművészeti irány név alatt közismert, mégis ezrével jelennek meg a nyomdaipari termékek piacán oly nyomtatványok, melyek sehogysem illenek a mai modern felfogás keretébe.

Ez az ugynevezett iparművészeti irány rövid pár

Körünk temesvári helycsoportja a kereskedelmi és iparkamara, a városi tanács, valamint a temesvári nyomdatulajdonosok anyagi támogatásával továbbképző szaktanfolyamot rendez, melyet a fővárosi továbbképző szaktanfolyam tantervének alapján körünk központi szakbizottsága dolgozott ki s részleteiben a következő: Október hó 12, 15, 19, 22, 26. és 29-én: **betűvetési gyakorlat.** A hallgatók betűvetési készségének fejlesztése oly célból és oly mértékben, hogy jó és kizsedhető vázlatokat tudjanak készíteni. Betűvető eszköz: Redistoll. November 1, 2. és 3-án: **hirdetések tervezése** kizárólag betűöntődei anyagból, napilapok, folyóiratok és művek részére. November 4. és 5-én: **cégjegyek tervezése** kizárólag betűöntődei anyagból, diszítással és anélkül, egy és több színben. November 6, 7. és 8-án: **levélfeljelek tervezése** ugyancsak kizárólag betűöntődei anyagból, diszítással és anélkül, egy és több színű kivitelben. Terveződők: saroklevélfeljelek, a papír egész szélességében vagy teljes magasságában alkalmazandó cégnyomások, valamint a papír egész felületére kiterjeszkedő levélfeljelek. November 9, 12. és 16-án:

számlák tervezése kizárólag betűöntődei anyagból, különös tekintettel a számlatáblázatok ujaerü megoldására. November 19, 23, 26. és 30-án: **üzleti körlevelek tervezése** csak betűöntődei anyagból, diszítással és anélkül, egy és több színű kivitelben. December 3, 7, 10, 14. és 17-én: **bábi meghívók tervezése** ugyancsak betűöntődei anyagból, diszítóanyaggal kombinálva vagy tisztán sorcsoportosítással, egy és több színben tervezve. A tanfolyam előadója egyszersmind vezetője **Lang Simon** szaktárs, aki a betűvetési gyakorlatok irányításával kezdte meg működését, melyet november 1-től kezdve egész november 12-iki előadásig lapunk szerkesztője fog átvenni s ő fogja bevezetni a vázlatkészítési gyakorlatokat, gondoskodván arról is, hogy a tanítási módszert a helyi előadó is átvegye s távozása után a még hátralevő előadásokat ennek szellemében folytassa. A tanfolyam hallgatóinak száma 29, amely számban 5 tanonc is bele van számítva. A tanfolyam fentartásához a temesvári kereskedelmi és iparkamara 150 koronával, a városi tanács pedig 100 koronával járult hozzá; a nyomdatulajdo-

nosok támogatásának mértéke még ismeretlen. A Szakkör központi vezetősége örömmel látja a temesvári helycsoport vezetőségének céltudatos működését s hiszi, hogy e tanfolyamnak nemcsak az lesz az eredménye, hogy néhány ambiciózus szaktárs szakmailag lényegesen növelni fogja ismereteit, hanem hogy a temesvári szaktársak, akik még a Szakkörön kívül állnak, is be fogják látni a Szakkör üdvös működését s kivétel nélkül a tagok sorába lépnek.

Nagyvárad helycsoportunk nagyszabású nyomtatványkiállítása. A nagyvárad helycsoport vezetőségének határozatából október hó 19-én nagyszabású nyomtatványkiállítást rendeztek az ottani szaktársak. A kiállítás természetesen a központ hozzájárulásával rendeztetett és részben a Szakkör anyaga, részint Körünk alelnökének, **Kún Kornél** szaktársának rajzai és szedésmunkái kerültek kiállításra. Ezeken kívül még a nagyvárad nyomdák egy része, a litografusok, vonalzők, könyvkötők munkái is bemutatásra kerültek. A kiállítás anyaga — amint a fentiekből is kivehető — elég tartalmas volt arra, hogy a szaktársak

év alatt oly nagy tért hódított és annyira átformálta az emberi gondolatmenetet, hogy nemcsak az építészet terén, de a nyomdaiparban is valóságos átalakulásokat idézett elő. E művészi irány szabad teret enged az egyéni felfogásnak, nem nyugózi le az emberi akaratot rideg szabályokkal, hanem arra törekszik, hogy az élethez simuljon és az egyéniséget teljes mértékben érvényre juttassa.

A különféle stílusok szabályai, melyek hosszú éveken át fennállottak és egyik rendszertelenségből a másikba estek, megbénították az egyéni izlés megnyilvánulását olyannyira, hogy teljes lehetetlenség volt, az akkori időkhöz mérten, a nyügtől szabadulni. Csak egy törekvés volt: a szabályokat mindenáron betartani; és e szabályok betartásának a következménye nem is maradt el. Bekövetkezett a jobb nyomtatványoknak megszokott egyhangúsága, amit az akkori viszonyok közt — amikor az írás és körzet a szabad akaratot korlátok közé szorította — nem is lehetett zokon venni. Ujításokat csak a szabályok mellőzésével lehetett volna keresztléteztetni, de ilyesmire nem is mertek gondolni, még kevésbé a régi tradicionális szabályokat megbolygatni. A szabályok megbolygatása pedig egyenlő lett volna a szentségtöréssel.

Mennyivel szebb és nemesebb a mai iparművészeti irány. Nincs nyü, nincs korlátozás. Az egyéni izlés minden tekintetben megnyilvánulhat és azáltal mindig szebb és szebb ideák kerülnek napvilágra. Hogy emellett ferde kinövések is vannak, ez természetes. Minden iránynak vannak ugynevezett fattyuhajtásai, melyek később helyes mederbe terelődnek és idővel egészen eltűnnek. Az új iránynak is voltak ily velejáró ferde kinövései. Az újabb eszmék szintén taposatlan és bizonytalan meggyéken jártak, míg a mai kiforrt állapothoz jutottak. Az új irány egységes hatásra törekszik, figyelembe veszi a betű és disz összhangzását, azonkívül a papírt is, mely ma minden színben és kivitelben kapható, ezáltal eléri az egésznek az egységes harmóniáját.

Az összes nyomtatványok közt a könyv foglalja el a legméltóbb helyet, mert legszámottevőbb produktuma a nyomdaiparnak és egyszersmind a nemzeti kultúrának fokmérője, illetve tükré. Valamikor a szappan volt a kultúrának ez a bizonyos

„fokmérője”, ma a könyv. Már ezért is több gondot kell fordítani a könyv technikai kiállítására úgy belsőleg, mint külsőleg. Azonban a külső mindig disze, hogy úgy mondjam ajánlólevele legyen a belső tartalomnak.

A könyv alakja, miután az mindenféle nagyságnak kerül forgalomba — kezdve a legkisebb zsebkönyvtől egészen a diszalbumig —, az egyéni izlés megnyilvánulásának tág teret nyit, főképpen a címlapnál, ahol mindig az adott szöveg adja meg a szedéstestnek formáit, illetve alakzatait. Mert más a kevés s más a sok szöveggel bíró címlap hatása.

Most áttérek a tulajdonképeni tárgyra: hogyan kell címlapot modernizálni. A kevés, több és sok szöveggel bíró címlapokat vettem alapul, amint az a jelen cikkhez készített mellékleteken látható. Nem „hasból” szedett szöveget vettem tárgyam alapjául, csak azért, hogy a sorok „jól” kimenjenek és a folthatás „mindig” sikerüljön, hanem egypár eredeti, a könyvpiacra megjelent címlapnak a reprodukcióját mutatom be könnyebb megérthetés és áttekinthetés végett, hogy így vezessem szaktársaimat a mai módszer helyes felfogásához és annak elsajátításához. Mert nagyon sokan nincsenek tisztában a mai módszerrel, melynek szintén vannak szabályai, esztétikai szempontjai, ezek pedig: a helyes térelosztás és az arányosság.

Az I. mellékleten négyféle elhelyezésben látjuk egy és ugyanazt a szöveget: a könyv címét, a szerző nevét és a hozzávaló klisé, mely egyszersmind a címlap dekorációja. Hogy mindegyik címlapnak a hatása más és más, az rögtön feltűnik az elrendezés révén, ahol a klisé az első példán mint különálló dekoráció szerepel, a többi példánál pedig a szöveggel egy egységes foltot képez. A klisé elől a szöveg felett, hol a szöveg alatt van elhelyezve.

A II. mellékleten az eredeti címlap kisebbített mása (I. ábra) is látható, a három modernizált példával. Mint látjuk, az eredeti címlap a régi leipzig-i módszer alapján szedett, melynek dogmája, hogy sorai lépcsőzetesek legyenek és az egyes sorok hol kisebb, hol nagyobb betűkből, a szöveg értékének megfelelően, szedessenek. Egy ilyen leipzig-i módszerben szedett címlapon gyakran 10–15-féle betűkből szedett sorokat láthatunk, azonkívül mindegyik sor külön-külön hol kisebb, hol

(és az érdeklődő közönség is) tanuljának belőle és fogalmat alkothassanak maguknak arról, hogy milyen fokon áll a nagyváradi nyomdaipar s milyen irányban kell munkálkodni, hogy annak nivóját még magasabbra emelhessék. A nyomtatványkiállítás programja a következő: 1. Dél-előtt 10 órákor a kiállítás megnyitása. 2. Elnöki üdvözlő beszéd. 3. A központ kiküldöttének, Kún Kornél szaktársunknak előadása, melynek címe: „Szükséges-e a nyomdáznak rajzolni tudni?” 4. A helyi csoport által kiűrt levélfej-pályázat eredményének kihirdetése, a jelgés levelek felbontása s a díjak kiosztása. 5. Elnöki záróbeszéd. 6. A kiállítás anyagának megismerlése, melynek során az előadó felvilágosításokkal szolgált. Tekintettel arra, hogy a nagyváradi szaktársak rendkívüli ambícióval végeztek a kiállítás rendezését, az a legfényesebben sikerült, amiről egyébként lapunk legközelebbi számában fogunk részletesen beszámolni.

Körünk nyiregyháza helyi csoportja röviddel megalakulása után komolyan fogja fel hivatását s már az idei téli hónapok alatt egy szakkurzus rendezését vette tervebe,

melyen egyelőre csak elméletileg tanítanak. A vezetőség a szakkurzus szervezésével Schmidt Károly szaktársat bízta meg, aki feladatát — a központ megfelelő támogatásával — minden bizonynyal kifogástalanul fogja megoldani. A nyiregyházi tagokat fokozottabb szakmabeli munkálkodásra buzdító, egy hirdetéspályázatot is kiűrtak, melynek eredménye eddig még ismeretlen.

Körünk debreceni helyi csoportja az elmúlt hetekben pályázatot írt ki a helyi csoport levélfejeire. E pályázat e hó 5-én lejárt s a határidőig 8 jelgés alatt 22 pályamunka érkezett be, melyeket a központi szakbizottság már el is bíralt s következő munkáknak adta ki a díjakat: I. díj: „Előre” jelgésű munka, szedte: Katona Gyula; II. díj: „Liliom I, II, III” jelgésű munka, szedte: Strébely Gusztáv. Dícséretben részesült: a „Vénus 1–6” jelgésű munka szedője: Katona Gyula. A bírálati jelentést lapunk legközelebbi számában közöljük. A helyi csoport vezetősége szaktanfolyamokat óhajtván rendezni, tárgyalásokat kezdett T. Toroczky Oszvald iparművésszel, aki a debreceni

szaktársakat már több ízben tanította rajzolni s ezáltal készséggel vállalkozott a tanításra, oly feltétellel, hogyha a tanfolyamra legalább 25 hallgató jelentkezik, amely esetben nemcsak tantermet kapnak a tanfolyam céljára, hanem tanterekkel is ellátja a hallgatókat. Remélhető, hogy a debreceni szaktársak kellőképpen értékelik ezt a készséges vállalkozást s a tanfolyamra teljes számban beiratkoznak. A rajzitanítással párhuzamosan elméleti és gyakorlati szakoktatást is szervezének s ebben az irányban most folynak a tárgyalások a központ és a helyi csoport vezetősége között.

Körünk keceméti helyi csoportjának vezetősége is nagy ambícióval látott hozzá a szaktársak szakmabeli oktatásának előmozdításához. Programjának főpontja egyelőre két szakelőadás rendezése. Az első ilyen szakelőadást november hó 2-án tartják s erre a központ részéről Steinherz Miklós szaktárs van kiküldve, aki előadásának illusztrálásául egy kisebb nyomtatványgyűjteményt fog bemutatni. — December 8-ára egy nagyobbabású nyomtatványkiállítást terveznek, ugyancsak a

nagyobb űr által van elválasztva, miáltal egy betűmintakönyvhöz hasonlít.

Egy modern szedő ezeknek a régi, elavult szabályoknak ma már nem hódolhat, mert ellenkezik az esztétikai felfogással, melynek főalapja, hogy a szöveg mint egységes folt jelentkezék a papíron, amit csak úgy érünk el, ha a szöveget összevonjuk mondatokká, miáltal a leipzig-i módszernél használt 10—15-féle fokozatu sorok mellőzhetők. Az összevont soroknál az úgynevezett „sláger“ (a könyv címe) is jobban érvényesül, bár nincsen óriási űrrel elválasztva, hanem megfelelő nagyságu betűből szedve, a többi sorok pedig összevonva és megfelelően lefokozva adják az egységes képet, miáltal a papír színe is egységessé válik és a címlap hatása nagyban fokozódik. Hogy ez így van, misem bizonyítja jobban, mint az eredeti címlap, ahol minden sor után más papírszín dominál, miáltal a sorok „szürkévé“ válnak a papír színe miatt és a címlap hatását lerontják. A három példa ekláns bizonyítéka annak, hogy a testté összevont sorokkal mennyivel fokozódik a címlap hatása, holott a papír színe is teljes egészében érvényesül, de a szöveg még sincs háttérbe szorítva, mint az az eredetnél látható.

A III., IV. és V. mellékleten szépirodalmi munkák címlapjait látjuk, melyek tág teret nyújtanak az egyéni ízlés megnyilvánulásának. Az iniciálé alkalmas elhelyezésével a címlapot érdekesebbé és díszesebbé tesszük, mert az iniciálé itt mint dekoratív folt szerepel és a sorok egyhanguságát csökkenti. Az iniciálével kapcsolatban használhatunk megfelelő diszt vagy klisé-t is, de arra kell törekedni, hogy a disz és a betű közt a harmónia egységes legyen, mert modern betűhöz semmire nem használhatjuk valamely régi körzethez elavult disztét. Vékonyrajzu diszhez vagy körzethez nem való a kövér, viszont vastagrajzu diszhez vagy körzethez a gyenge betű, mert ezáltal nemcsak megbontjuk a címlap egységes hatását, hanem tönkretesszük az egész címlapot is.

A VI. és VII. melléklet példái mutatják, hogy a tudományos munkák címlapjait hogyan modernizáljuk. Itt a diszt a legminimálisabbra kell redukálni, mert a könyv belső tartalmához illően a külső köntösnek is komolynak kell lennie. A fősúlyt a

szöveg csoportosítására fordítjuk, hogy könnyen áttekinthető legyen.

A VIII. mellékleten látjuk a mai nyomdatermékek egy-egy „nebántsvirágát“, az iskolai könyvek és értesítők egy-egy címlapját. Itt is rést kell űtni azon elavult módszeren, hogy az összes iskolai könyvek címlapjai egy kaptafára legyenek szedve. Állítólag leipzig-i módszer! De hogy milyen „stilus“-ban vannak szedve az értesítők címlapjai, ez magyarázatra szorul.

Igaz, hogy a címlapok modernizálása itt nehezebben menne, de meg kell kísérelnünk *vázlatok* bemutatásával mindaddig, míg a konzervatív és a tradíciókhoz ragaszkodó iskolai tanerőket meggyőzzük arról, hogy a korral *haladni kell*. Hogy az építészeknek sikerült az elavult, kaszányajjellegű iskolaépületek rendszerét megdönteni, azt már tapasztalhatjuk, ha a főváros újabb iskoláit megtekintjük. Az újabb iskolai épületek már a mai kor igényeinek megfelelően tervezettek és még a tradíciókhoz ragaszkodó is kénytelen belátni ennek helyes és praktikus voltát.

Ha ez így van, akkor mi sem természetesebb, hogy mi sem szerepelhetünk régi, ósdi kivitelű könyvekkel, hanem arra kell törekednünk, hogy modern iskolába — modern kivitelű könyv kerüljön. A címlap legyen a könyv vonzóereje, a szunnyadó fogékonyság ébresztője.

A IX. melléklet bizonyítéka annak, hogy a könyv belső tartalmának benyomásait miképpen lehet a borítékon érvényre juttatni. Bár sok szöveggel van ellátva, hatása mégis feltűnő, amit a sorok összevonásával és jó elhelyezésével sikerült elérni. Természetes, hogy ilyenmő borítékoknál arra kell törekedni, hogy a címsorok minden tekintetben érvényesüljenek, sőt az alárendelt sorok is nagyobb, markánsabb betűkből szedessenek. Azonban ügyeljünk arra, hogy a fősorok mindig a kellő feltűnőséget biztosítsuk, ami a reklámborítékoknak — mint a jelen esetben is — egyik főkölléke. Ha nem sikerül a fősorokat érvényre juttatni, dacára a sok szövegnek, amely szintén markáns betűkkel van szedve, a boríték hatástalanná válik és a kitzűtt célnak nem felel meg.

Szaktársainnak a színezésben is némi utbaigazítást adandó, a mellékletek két színben nyomódtak,

központ támogatásával. E kiállításon a központ teljes kiállítási anyaga és a kecskeméti nyomdák termékei kerülnek bemutatásra. A szakelőadó személyében még nem történt megállapodás. A kiállítás almkalmából leutazó előadó azután részletesen kioktatja a helyicsoport vezetőségét egy kisebbszerű szaktanfolyam rendezését illetőleg, amelynek előkészítése azután teljes erővel megkezdődik, úgy hogy a jövő év elején a tanfolyam kezdetét veszi és 8—10 hét alatt befejeződik, ugyancsak egy szakkiállítás rendezésével.

Körünk kassai helyicsoportja szakelőadók rendezését határozta el. Az eddigi tervek szerint a tél folyamán több szakelőadást fognak rendezni, amelyeknek anyagát a központ fogja átengedni. Az első ilyen elméleti és gyakorlati előadást szeptember 21-én tartották meg a Matzner-nyomdában. Az előadás tárgya a *lábblázatszedés* volt, amelyet *Virág József* és *Kalinovits Ferenc* szaktársak ismertettek. Az előadás eredményét még nem közölték velünk s így annak méltatására visszatérünk. Most csak annak közlésére szorítokunk, hogy ilyen előadásokat minél

sűrűbben kellene rendezni, miután a kassai nyomdatulajdonosok a kísérletek céljára szívesen átengedték a nyomdáikat. Egyébként e helyűtt kell megjegyeznünk, hogy megfelelő tananyag összeválogatását most végezzük s azt annak idején a helyicsoportok rendelkezésére bocsátjuk. Addig azonban, amíg ezt módunkban lesz megtenni, arra kérjük a szaktársakat, hogy tanítási anyagul a lapunkban megjelent szakcikkeket és mellékleteket használják fel.

Körünk győri helyicsoportja nyomtatványkiállítás rendezését tervezi és ennek napjaul december hó 7-ét állapította meg. A kiállítás szakelőadással van egybekötve, amelyet központi kikűldött fog megtartani.

PÁLYÁZATOK

Körünk új pályázata. A választmány megbízásából a szakbizottság elhatározta, hogy a hozzá bekűldendő újví üdvözlőlapok közül a legkíválóbbakat jutalomdíjakban részesíti. Erre a célra 70 korona áll rendelkezésre, melynek felosztása a szakbizottság ügykörébe tartozik. A pályá-

zat feltételeit lapunk 238. oldalán olvasható felhívásban közöljük.

A Grafikai Szemle szövegoldalainak szedésetrendezésbeli megoldására kiírt pályázat — amint azt már a Typographia útján is nyilvánosságra hoztuk — részben meddő volt, amennyiben a határnapig csak három pályamunka érkezett be négy küldemény alakjában. A pályamunkák felbontása előtt a szakbizottság megállapodott abban, hogy tekintettel arra, miszerint a kitzűtt díjak számánál kétszerannyi pályamunka érkezett be: a küldemények felbontandók s a bírálat megejtendő. A munkák felbontása után azonban kitűnt, hogy az egyik küldemény nem pályamunka, hanem csak magyarázat az egyik megoldási tervéhez s így azután a bírálat megejtését nem is kezdte meg, hanem a meghosszabbított mellett döntött. — A pályázat tehát október hó 31-éig meghosszabbított abban a reményben, hogy az új határnapig több újabb munka érkezik be s így a szakbizottságnak módjában lesz érdemleges döntést hozni.

A nagyváradi levélfejpályázat eredménye. Jegyzőkönyv, felvételeit a Könyv-

hogy az esetleges második szín milyen mérvben alkalmazandó. Az összes cimlapok egy színben nyomva is egységes egészet képeznek.

A Grafikai Szemle borítékáról is néhány szót. Egy, a helyzet magaslatán álló, modern nyomdásznak nemcsak betüöntődei anyaggal való jártasságra, hanem némi rajztudásra is nagy szüksége van. Elsősorban szakrajzra van szüksége, mindenkor szem előtt tartva, hogy a rajztudás csak mint eszköz, és ne mint cél szolgáljon. Látszólag könnyű a rajztudás elsajátítása, de aki egyszer hozzáfogott, szomoruán tapasztalja, hogy csak hosszú gyakorlattal, több évi szorgalommal lehet azt annyira elsajátítani, hogy elfogadható tudjunk produkálni. Ez azonban ne csüggyesszen el senkit, erős akarattal biztos elérjük célunkat.

A folytonos fejlődés új kívánalmakat támaszt. Ennek eleget kell tennünk. Új idők, új emberek! A letűnt nagyságok helyét újabb, ifjabb nemzedékek töltik be és elkövetkezik az az idő, amikor mi, a jelenkor ujtói is — lomtárba kerülünk. KÜN KORNÉL.

GALVANOPLASZTIKA A BETÜÖNTÉS SZOLGÁLATÁBAN

Az 1801. évben Potsdamban született Jakobi Armin, Szent-Pétervárott 1837. évben feltalálta a galvanoplasztikát, melynek segítségével érmeokről, kisebb-nagyobb műtárgyakról másolatok készíthetők.

Jakobi e találmányát a rákövetkező évben a szent-pétervári tudományos akadémiának, nagy elismerés mellett bemutatta, majd 1839 május hó 4-én egy angol folyóiratban, a „The Athenaeum”-ban behatóan ismertette.

Midőn e találmány bárki rendelkezésére bocsátott, az elsők között a betüöntők voltak azok, kik azt a maguk céljaira is kihasználni iparkodtak, amennyiben most már gyorsabban és olcsóbban állíthatták elő az öntéshez szükséges anyamintákat.

A betüöntéshez használt anyaminták ugyanis kétfélék, vagy eredeti bélyegzőkről (Stempel) vörösréz avagy acélpalcikákba sajtoltak, vagy galván úton nyert negatív-másolatok, melyek egy erre a célra

szerkesztett készülékben horganyba, esetleg betüonyagba öntetnek be.

Magától értetődik, hogy e találmány folytán első-sorban a bélyegmetszők károsodtak, amennyiben egy már meglévő ölbetüőről is, minden nehézség nélkül lehetett anyamintát készíteni anélkül, hogy ezt acélba kellett volna metszeni, mint az ezideig szokásban volt. Sőt egyes betüöntők annyira mentek, hogy egy-egy eredeti bélyegzőkről készített anyamintákba öntött írásokból avagy körzetekből egy-egy minimumot megrendeltek és azt galvanoplasztikai úton lemásolták. E visszéléseket aztán megfélelő törvényekkel meggátolták.

Mindazonáltal betüöntődét galvanoplasztika nélkül ma elképzelni sem lehet, mert hol egyes jeleket vagy betűket, hol egész garnitúra írásokat és körzeteket, melyek nem, vagy már nem tartoznak a szabadalmi törvény védelme alá: galvanizáltatnak. Mit értünk tulajdonképen galvanoplasztika alatt?

Galvanoplasztika alatt azon eljárást értjük, melynek eredményeként egy bizonyos tárgy pozitív vagy negatív mását kapjuk fémcsapadékban és így az alkalmazása rendkívül sokoldalú. Céлом azonban e helyütt nem az lehet, hogy ennek sokoldalúságát ismertessem, hanem csupán miként lesz az betüöntődeinkben, anyaminták előállítására alkalmazva.

Anyaminták előállításánál a galvanoplasztika alkalmazása, valamint az eljárás is kétféle: az egyik, melynek külső áram alkalmazása mellett, a másik pedig, hol annak belső alkalmazása mellett nyernünk csapadékot. Kisebb üzemenknél az utóbbit szoktuk alkalmazni.

Az egyszerű készülék maga egy nagyobb szabású elem (Daniél-elem), amennyiben egy megfelelő nagyságú, kékkő oldattal telt edényben egy hígított kénsavval telt diafragmát állítunk, amelyben a horganyelektroda, a kékkőoldatban pedig a másolandó tárgy a vörösrézelektroda helyett van.

Vegyünk alapul egy 10 literes galván-fürdőkádat, mely égetett és fényezett négyszögletű agyag- vagy kellő vastagságú üvegedény lehet, amelybe 10 liter desztillált- vagy esővizet öntünk s amelyben mintegy 3 kg. kékkövet (Kupfervitriol) oldunk fel. Annak megtörténtével beállítjuk a sűrűségmérőt (Aräometer) és kénsavat öntünk hozzá, míg az 18—20°-ot

nyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre központi szakbizottságának 1913. évi szeptember hó 11-én tartott szakbizottsági ülésén, amelyen a nagyváradi helyecsoport levélfejre kiírt pályázatának pályaművei bíráltattak el. Beérkezett összesen 8 pályamunka, amelyek általában nivósaknak, a modern felfogásnak megfelelően készülteknek mondhatók, bár a munkáknak egyike sem kifogástalan megoldás tekintetében és kivétel esetén bármelyik is javításra szorul. A legszembetűnőbb hiba, hogy a folthatás létrehozása bizonytalan, a sorok szét vannak szórva, holott éppen a modern nyomtatványok megfigyelésénél az a szembetűnő, hogy a sorok tömören sorakoznak egymáshoz. A részletes bírálat a következő: *Egyszerű*. Minden ujszerűség nélküli munka, amelyen egyedüli dísz a két színben tartott griff, ami azonban hatását nem fokozza. Megfelelőbb lett volna a sorokat vörösben tartott negyedpites vonalakkal aláhuzni. Ez a sorok közötti bántó hézagot eltüntette s az egészet díszítette volna. — *Diligentia*. A folthatása jobb az előbbi munkánál. Kár, hogy a betü megválasztása nem szeren-

csés, ugyanez áll a harmadik sorban alkalmazott sorkitöltőkre. — *Törekvés*. Jól elgondolt, kivitelben azonban éppenséggel nem sikerült megoldás. A sorok bántóan szét vannak szórva, amit a vörös aláhuzások itt nem képesek enyhíteni. A sok vonal — minthogy az a keretbe is kombináltott — bántja a szemet. — *Remény I*. Jól megoldott szedés munka, melyen kifogásolni csupán csak azt lehet, hogy meglehetősen erős tónust nyomtak alája, holott a modern munkáknál ezt az alkalmazott formában kerüljük. Hatása e munkának fokoztatott volna, ha az alnyomatott a tervező valamely módon úgy alkalmazza, hogy az egész papírfelület díszítésére szolgálja. Ezáltal az modernebb hatású lenne. — *Lila*. Ugy színezés, mint szedés dolgában legüszérűbb, bár ez is abban a hibában szenved, hogy sorai szétszórattak. Az egészet sűrítve s a nonpareillevonalk helyett félpelitetest használva, jó levélfejet kapunk. A balsarokban alkalmazott kliése felesleges, a keltezés sora pedig a rásztervonval elhagyásával kisebb betüből szedendő. — *Exercitium*. Szédéstechnikailag kellő gonddal előállít-

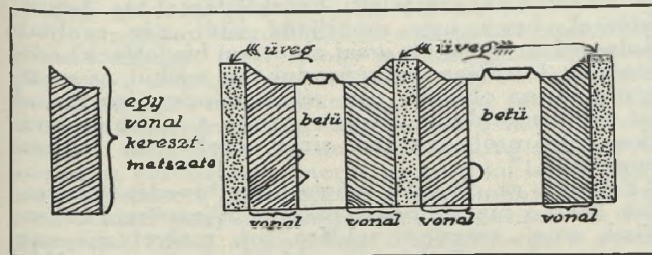
tott pályamű, amelynek folttja is jó. Kár, hogy nem választott jobb betűt. A sok vonaldísz egy kissé vibrál, valamint a két egyforma Gutenberg-fej is banális. — *Törekvés I*. Jól elgondolt munka, amelynek ugyancsak az a hibája, hogy a sorok szétverettek. Ujszerűség ugyan kevés van rajta, de éppen igénytelenségében rejlik hatása. — *Szerény*. A pályamunkák leggyengébbike, amelynek a sorai sem jők, amennyiben egy meg nem engedett elválasztás van benne. Az iniciále s a sorkitöltő brutálisan erős. Ugy, mint a többi munkánál, ennél is a sorok nagyon szétverettek. E tekintetben kívánatos volna, ha a vidéki szaktársak nagyobb figyelemmel lennének a szaklapok mellékleteire s a folthatást jobban megfigyelnék. — E részletes bírálat alapján a szakbizottság a díjakat a következő pályamunkáknak ítélte oda: I. díj *Lila* jelű pályamunkának ujszerű megoldás elismeréséül, II. díj *Remény I.*, III. díj *Törekvés I*. Miután kivétel esetén a pályaművek mindegyike nagyobb korrek-turára szorul, a szakbizottság a díjakat csupán azért adta ki, mert a pályafeltételek erre kötelezték. Jelíges levelek a

(Beaumé) mutat. A kád oldalára még egy külön kis klicsokkal ellátott vályut vagy vászonzacskót erősítünk, melybe kékkövet teszünk, abból a célból, hogy az oldat telítessék.

Míg a külső áram alkalmazása mellett a szűkséghez mérten időnként több vagy kevesebb kén-savat öntünk, az az áram belső alkalmazásának módszerénél mellőzendő, mivel a fürdő gyorsan megsavanyodna és hasznavehetetlenné válna.

Idővel a diafragma sejtjeiből kiható kénsav folytán a fürdő szintén megsavanyodik, amiért is a csapadék törékeny és hasznavehetetlen lesz, ilyenkor megfelelő mennyiségű krétaport szokás az oldatba keverni s ennek leszűrése után az ismét használatóvá lesz.

Az áramnak belső alkalmazásánál a kékkőoldatba beállítjuk a higitott kénsavval félig megtöltött dia-

fragmát, melybe az áramvezetővel ellátott horgany-elektrodát a kádon keresztbe fektetett rézsodronyra akasztjuk.

Amint a horgany a higitott savba ér, az előbb gyengén, majd — ha néhány csepp savval erősítetik — erősebben kezd forni és az áramvezető keresztül az ugyanazon sodronyra erősített galvanizáló tárgyba vezeti az áramot, ilyképen kioldva a kékkőoldatból a vörösrezet, mely a betűre vagy a tárgyra lerakodik.

Az eredeti betűket, melyekről anyamintákat készíteni akarunk, mindkét oldalról mintegy ciceró széles, külön e célra a betű testének megfelelő magasságra gyalult kizárással kizárjuk. Az ily módon kizárt betűket, illetve sorokat egy hasábhajóra téve, soronként külön e célra gyalult ciceró széles ólomvonalakkal választjuk el egymástól.

A vonalakat olyképen kell alkalmazni, hogy azok alacsonyabb oldala a betű képe felé álljon. (Lásd a sorok közötti ábrát.) Az egyes sorok, illetve a vonalak közé üveglemezeket állítunk, hogy a rézcsapadék további megmunkálása alkalmával az egyes sorok könnyebben sejtjélelvezethetők legyenek.

Külön említést érdemelnek a galvanizálásnál szükséges kizárás és vonalak. Tudvalevő dolog, hogy egyes betű képe, ugyszintén testük nem egyenlő magasak, ebből kifolyólag könnyen érthető, hogy magasképű, de alacsonytestű betűkhöz alacsonyabb vagy magasabb kizárás nem alkalmazható, mivel a további műveleteket nagyon megnehezítené, a miért is azok minden egyes esetben a betű testének megfelelő magasságra gyalultatnak.

Ha a betűk az említett módon kizárattak, az egyes sorok egymással össze lesznek forrasztva, annak megtörténte után az egészet egy megfelelő nagyságú lapos, de sima felületű, ciceró vastagságú ólomlemezre forrasztjuk, amelyre megelőzőleg már egy vörös vagy sárgaréz áramvezetőt forrasztottunk. Az ily módon előkészített formát aztán olvasztott viaszkkal, köröskörül a vezetékkel együtt bemázoljuk egy ecset segítségével. Figyelemmel kell azonban lenni, hogy a viaszka a betű képét, illetve az egésznek felületét ne érje, csupán az oldalait, valamint az ólomlemez alját, nehogy a rézcsapadék máshova is lerakodjon, mint a betű képerre. Ha azonban kellő óvatosság dacára a viaszka a betű képét is érintené, úgy az ha kihült, óvatosan eltávolítandó és benzinnel vagy borszeszszel lemosandó.

Ekezetes vagy dült (kurziv) betűknél a kívül álló és aláágott részek, nehogy a csapadék azok alá rakodjék, „aláviaszkoltnak”.

Az ilyképen előkészített és aláviaszkoltnak formát, mielőtt a galvánfürdőbe tennők, grafitall beporozzuk, majd az egészet borszeszszel leöblítve a fürdőbe helyezzük, még pedig képpel a diafragma felé.

Hogy mennyi ideig hagyjuk a formát a fürdőben, az a fürdő minőségétől és az áram erejétől függ.

A betűöntéshez szükséges galván-anyamintáknál a csapadéknak átlag 2 milliméter vastagnak kell lennie, ami rendszerint 2—5 nap alatt bekövetkezik.

Nagyobb betűk mindenesetre több időt igényelnek, amennyiben azoknak erősebb csapadék is kell.

Ha a csapadékokat elég erősnek találjuk, a formát

nagyváradi helyicsoport vezetősége által bontatnak fel. Kivételre a szakköznevelés az I. díjjal díjazott munkát ajánlja a fentebb részletezett javításokkal. Kún Kornél, szakbizottsági elnök. Gondos Ignác, szakbizottsági jegyző. — A jeligés leveleket az október 19-én rendezett nyomtatványkiállítás megnyitó-ünnepélyén bontották fel s ekkor kitűnt, hogy az I. díjjal kitüntetett levélfej szerzője Stern Lajos, nyomója Fekete László; a II. díjnyerteséi pedig: Bányaay László szerző és Fekete László gépmeister szaktársak.

IRODALOM

Etimológiai szótár. Az Akadémia megbízásából Gombóc Zoltán és Melich János „A magyar nyelv etimológiai szótára” címmel nagy munkát szerkesztettek, melynek 1914-ben jelenik meg az első kötete. A munka az egész magyar szókészletet felöleli, magában foglalja tehát a köznyelv szókészletén kívül a tájszavakat is, valamint a tulajdonnevek közül is azokat, amelyeknek világos az eredetük és amelyeknek nyelvészeti vagy történelmi fontosságuk van. A

szótár körülbelül 200—250 negyedérrt iven, 10 ives füzetekben fog megjelenni. Egy-egy füzet előfizetési ára 5 korona, bolti ára 6'50 korona lesz. Előfizetni egyszerre csak négy füzetre lehet az akadémia főtktári hivatalában. Előfizetőnek ez évi december 31-ig lehet jelentkezni. Az első füzet jövő év január havában fog megjelenni s három havonként új füzet kerül ki a sajtó alól.

Magyar iparművészet. Az Iparművészeti Társulat lapjának, Györgyi Kálmán szerkesztésében megjelenő Magyar Iparművészetnek ma megjelen az 8. számában Kozma Lajos az iparművészet új irányairól, dr. Sztrakoniczky Károly az építőművészet kritikájáról, dr. Nádai Pál a szilhuettekéről, Lengyel Géza Kozma Lajos művészetéről írnak érdekes cikkeket. A tartalmas rovatok az iparművészet aktualitásairól számolnak be. Több művészi kép díszíti a választékos izléssel egybeállított vaskos füzet tartalmát.

Magyarország közigazdaságának vezetőférfiai. Ilyen címmel nemskára érdekes és a maga nemében igen eredeti munka hagyja el a sajtót. A Danubius Kereskedelmi Rt. (Budapest, VI, Szondy-utca 93) kiadásában megjelenő mű az ország köz-

gazdasági vállalatának vezetőit mutatja be életrajzok és arcképek változatos, élénk sorozatában. Minthogy e műnek nemcsak szakirodalmi, hanem informatív jellege is lesz, a „Magyarország közigazdaságának vezetőférfiai”-ban hű tükrét találjuk hazánk közigazdasági és hitelleletének. Joggal számíthat e mű a legszélesebb kereskedelmi és pénzügyi körök komoly érdeklődésére, mert anyagát gondos körültekintéssel, nagyobbára a helyszínen gyűjtjük össze s elismert szakemberek rendezik sajtó alá azt. Nem száraz életrajzi adatok felsorolása s szorítkozik e könyv, hanem színes, a személyeket és közigazdasági tevékenységüket hűen jellemző biográfiákat közöl, amelyekből úgy a szociológus, mint a pénzügyi szakember értékes anyagot méríthet. A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok hitelképességének megítélése szempontjából meg éppenséggel korszerű alkotó segédeszközt látunk ebben a munkában, mert eleven és pozitív adatokkal ki fogja egészíteni a mérlegben közölt holt számok alapján alkotott hitelvéleményt. Örömmel üdvözljük ezt a könyvet, amelynek közkedveltségét már most meg

a fürdőből kiemelve rögtön tiszta vízzel leöblítjük és a viaszot leoldjuk róla, annak megtörténte után pedig az egyes sorokat szétválasztjuk.

Az egyes sorokat lomb- vagy fémfűrésszel, a betűk közt levő kizárót felében szétfűrészeljük és a kizárótól megszabadítjuk. Az egyes eredeti betűk azonban a lemezekben maradnak, esetleg ki is vehetők és letisztítva ismét beillesztetnek, mivel ezen betű vastagsága adja az anyamintának a betűöntésnél a vastagságot, továbbá ez tartja a lemezkét a beöntőkészülék megfelelő helyén, nehogy ez félrebillenjen vagy elcsuszszon, mert ez a kellősítést megnehezítené.

A galvánlemezék beöntése, mint már említettem, horgany- vagy betűanyagba történik. A beöntött lemezek — immár anyaminták — egyenlő hosszúra lesznek vágva és kellősítve.

Kellősítés alatt azt a bizonyos ügyességet és szaktudást igénylő munkát értjük, amelylyel a kellősítő a nyers anyamintát kellőleg megreszelve és megcsiszolva a betűöntő részére előkészíti.

A galvánuton nyert anyaminták a rendes kellősítésen kívül még kuzódjanak, hogy az öntésnél a betűk fel ne „huzódjanak”, ami abból áll, hogy a negatív szélei kivágatnak, illetve kiszélesbbitetnek és csak úgy kerülnek az öntőhöz.

Az anyaminták tartóssága a betűanyag főfokától, valamint a fém vagy a csapadék minőségétől függ. A bélyegzők után nyert anyaminták 8—20 millió öntést is kitartanak, míg a galván-anyaminták átlag 2—3 milliót, sokszor annyit sem, mert az, mint említettem, nemcsak az anyag főfokától, hanem a csapadéktól is függ. FALTUSZ GUSZTAV.

AMERIKAI REKLÁMOKRÓL

A cseh könyvnyomtatók évkönyvének III. évfolyamában a többek között egy értekezés jelent meg az amerikai reklámokról. Az értekezés szerzője — a működése révén nálunk is előnyösen ismert — *Kořinek F. József* nyomdaigazgató úr, aki a cikk közlésének jogát az illetékes tényezőtől lapunk részére is megszerezte, illetve a közléshez

beleegyezését készséggel megadta. Az értekezés alapos tanulmány gyümölcse, ugyszólván az amerikai reklám természetrajzát adja, amellyől az amerikai kereskedő természetrajzára is következtethetünk. A terjedelmes tanulmány közlését lapunk jelen számában kezdjük meg s az évfolyam végéig befejezni igyekszünk.

Kedves olvasóink előreláthatólag megütköznek azon, ha már előre is elárulom, miszerint a reklám és a reklámozás Amerikában tulajdonképpen egészen más természetű, mint amilyennek mi képzeljük az előttünk elriasztó példaként ismeretes ugynevezett „amerikai reklámokból”. Meg vagyok róla győződve, hogy amennyiben ezt az értekezést bevezető sorok s a legtípusosabb hirdetések, melyeket az amerikaiak szerfeletti érdeklődéssel és hozzáértéssel, hogy úgy mondjam á-tól z-ig szoktak elolvasni (s ezek az igazi amerikai hirdetések) szövegének fordítása és reprodukciói nélkül nyomtatatom le, az olvasók egy része minden bizonnyal azt fogja mondani: „hiszen ebben a cikkben amerikai reklámról egy szó sincs, ezeket én jobban ismerem...”

Es ezek az olvasók mégis nagy tévedésben vannak. Mert a mai amerikai reklám teljességgel különbözik ama „amerikai reklám”-tól, melyet mi eme megnevezés alatt érteni szoktunk. Ime egy példa annak illusztrálására, mennyire félreismerik az amerikai reklámot. Egy gyárosról azt állítják, hogy készítményének valóságos „amerikai reklámot” csap és Önök sajnálkozó arcokat fognak maguk körül látni egy a reklámot, mint a szóban forgó készítmény értékét illetőleg... „Ennek a cikknek — mondogadják — enyhén szólva valami sajátságos gyártmányának kell lennie, ha gyártója ilyen Barnum-féle reklámot csap neki!...”

Ílyen vélemények pedig nem is oly ritkák nálunk, pedig akik így beszélnek: a legkevésbé sem ismerik az amerikai reklámot... Az idő változik s az előítéletek is megdőlnek és remélhetőleg nálunk is beköszön ama idő, melyben a mai előtörtető és előrehaladott Amerikának reklámjait helyesebben fogják tudni megítélni, mint azt nagyrészen ma teszik.

merjük jósolni. Szakemberek és közgazdasági őrök, pénzügyi és kereskedelmi vezér-férfiak közreműködésével készül a munka s így elvárjuk, hogy nívós és értékes könyvet kapunk benne. A mű három kötetben fog megjelenni, még pedig: I. Nagyvárosok, II. Kisvárosok és III. Budapest szerint felosztva. A teljes mű ára 70 korona, de kötetenként is kapható. Az I. kötet 30 korona, II. és III. kötet pedig külön-külön 20—20 koronába kerül.

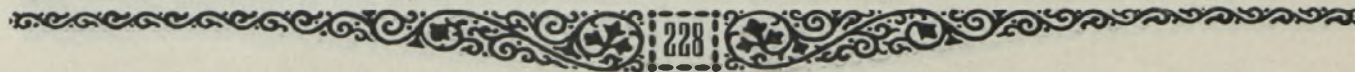
FELJEGYZÉSEK

Giambattista Bodoni. Ez év november 30-ikán lesz száz esztendeje, hogy Olaszország legnagyobb könyvnyomatója, Giambattista Bodoni előregedetten, régi köszvényével való hosszú és kínos küzdelem után meghalt. E százéves évforduló alkalmából Olaszországban az elmúlt hóban nagy ünnepélyeket rendeztek a egy pazar kiállítás emlékkönyv is jelent meg „L'Arte di Giambattista Bodoni” címen. Az ünnepségek bizottsága által kiadott folionagságu díszmű merített papíron, Bodoni betűivel

készült, s melyet Andrea appiani festőnek a pármái királyi képtárban készült Bodoni-arckép díszít. A mű kivitele teljesen Bodoni szellemének megfelelő: szép betűk, széles papírmargó, gondos nyomás. Számítalan Bodoni-munka reprodukálása díszíti az emlékművet, melynek kötése modern mintázott papíron készült. 1740 február hó 26-án a piemonti Saluzzóban született Bodoni. Már apja, Francesco Agostino és nagyatyja, Giandomenico Astiból is nyomdászok voltak. Saluzzóban, apja nyomdájában tanult és 1758-ban a Propaganda Fide nyomdájában Rómában mint szedő talált alkalmazást. Az intézet akkori előljárója, Ruggeri apát ösztönözte őt a keleti nyelvek tanulására, úgy hogy ily nyelvű munkák szedésére nemsokára alkalmassá vált. Itt többek közt a keleti nyelvek betűi patricáinak rendben- és tisztántartását bízták rá, miket V. Sixtus vágatott és alighanem ez a körülmény keltette fel benne a gondolatot, hogy inkább a bélyegzőmetszés felé forduljon. Első kísérletei gyakorlatlansága következtében csütörtököt mondtak, de szívós kitartással sikerült neki nemsokára egy jól

metezett körzetdarabot előállítani. 1767-ben Paciaudi prédikátortól a pármái herceg miniszterének, Du Tillotnak ajánlva, az alapítandó fejedelmi nyomda vezetésére hívták meg a Bodoni örömmel fogadta el e meghívást. Az első időben Fournier-féle betűket hozatott Párisból, míg a sajtókat, melyeken később javításokat eszközölt, Milánóból hozatta. De 1771-ben már sajátmetszésű betűkkel nyomtatott, melyek saját öntődjéből kerültek ki. 1774-ben husz sorozatát adta ki, 1788-ban pedig „Manuale tipografico”-ját (Nyomdászati kézikönyvét), mely nyomás és a betűk szépsége tekintetében az 1764-iki Fournier-félet messze felülmulta. Tartalmazott 150 antikvatípust a legkisebb főkötől a legnagyobbig, a hozzávaló kurzivokkal, valamint egy 28 görög alfabétából álló sorozatot. 1791-től pedig saját nyomdával bírt és már csak saját betűivel nyomtatott, mely időponttól nyomtatványait mint leg-sajátabb műveit tekinthetjük. 1806-ban Bodoni kiadta a „Miatyánk”-ot 155 különböző nyelven, 215 különböző betűnemből szedve. E kiadvánnyal Bodoni tulszárnyalta az addigi valamennyi soknyelvű kiadvá-

Az amerikai reklámozás mai módjának megdönthetetlen alapjai főleg ama a miénktől teljesen különböző életrenden nyugosznak, amely az óceán-tuli elangolosodott népegyülék sajátja, s amelynek napi szükségleteit és életcélját a miénkkel — óvilágiakéval — semmiesetre sem lehet összeegyeztetni. Amire az óvilágban — az amerikai csak így nevezi Európát — évszázadok kellettek, arra Amerikában az évtizedeknek is elegendőknek kellett lenniök, soha nem sejtett tervek, soha nem látott gépek, soha el nem gondolt munkabeosztás kelt itt életre! És így azután érthető, hogy ilyen körülmények között a bevándorlottak eddigi termelési és eladási szokásai Amerikában talajra nem találtak... Ahol lehetséges — ha mindjárt csak félig is — minden gyárilag készül s nem találunk egy iparágat is, melyet Amerikában ugyanazon módon művelnének, ahogyan nálunk...

Az amerikai munkáltató a munkásait valamivel jobban díjazza, mint ahogy nálunk szokás, ennek ellenében azonban gyorsabban és többet igyekszik megszolgálni. Amerikában az európai munkás legjobb bizonyítványai vagy leghizelgőbb ajánló levelei tabatkát sem érnek; az amerikai gyáros nagyon jól ismeri az európai munkaerőt, nagyon jól tudja, hogy mi nehézkesen, lassabban s a körülményekhez képest sokkal nagyobb költséggel dolgozunk és dolgoztatunk, mint amilyenhez ő szokva van s amelgett munkánk amolyan iparszerű s nem is olyan precíz, mivel nálunk ezt nem is kívánják; pedig az amerikaiakra semmi sem hat bosszantóbban, mint a mi iparszerűségünk, amit ők a végtelékig gunyolnak.

Hogy a mi mesterünk ezt vagy azt „így” csinálja, az amerikaiit egyáltalán nem gátolja abban, hogy ő ugyanazt a munkát holnap másképen csinálja, s magától értetődő dolog, hogy ő mindjárt egy mechanizmus előteremtésén is töpreng, mellyel a kézi munkát pótolhatná...

Ha valakinek szüksége van egy pár cipőre, úgy belép egy „lábfelruházó vállalat” szalónjába s helyet foglalva egy pamlagon lábait elegáns lábzsákba bujtatja és a legfrisebb hirlap futólagos átolvasása után — 20 percen belül — pontosan kiszolgálják. Egy egyemeletes lakóház — egész sor szobával, fürdővel, meleg és hidegvizet szolgáltató vízberendezéssel, gáz- és villanyvilágítási vezetékkel stb.

vel — az alapterakás megkezdésétől számított egy hónapon belül lakható állapotban adatik át tulajdonosának. A messzehíres newyorki 41 emeletes Singer-ház alapépítménye egyévi munkát igényelt, igaz, hogy a mélysége 90 angol láb (kb. 30 méter), a tulajdonképeni épület ennek dacára egyetlen szezon alatt felépítetett. A napszámokos egész Amerikában erős bőrkeztükben dolgoznak, nehogy kezük felsérüljön. A newyorki utcaseprók ruházata hófehér s utazó főveget viselnek — ugyancsak fehérret, az ilyen ruhák kiválóan moshatók s viseleők az utcán pompásan festenek. A Tramway-kocsikon nem adnak utazási jegyeket, az egyszerű menet díja az egész város területén egyforma lévén, a jegykezelő a menetdíj átvételét egy automatával összekötött szij meghúzásával ismeri el. Ezeket kivül még számos helyes és célszerű dolgot, megfigyelést tudnék felsorolni, melyek az ember csodálatát és elismerését érdemlik meg.

S ilyen csodálni való az ottani reklám meg a reklámozás is.

Az alant következőkben megkísérlem a mai amerikai reklámnak megfelelő értékelését közvetlen tapasztalat s a magammal hozott s részben e cikk szövege között s részben külön mellékleteken bemutatandó reprodukciók alapján.

* * *

Az igazi amerikai reklám legjellemzőbb tulajdonsága az illusztráció, valamint a szöveg tekintetében való abszolút időszerűségben nyilvánul meg és minden reklámnak, melyet az amerikai helyesnek és célravezetőnek tart: elmésnek és egyben elegánsnak is kell lennie. Minden jelentés, minden plakát, minden hirdetés, körlevél, ajánlat, éppugy mint bármely más reklámobjektum kell hogy magához méltónak alkotott irodalmi és grafikai mű legyen s emellett még abszolút önállóan, a köznapitól eltérőnek, főleg pedig speciálisan amerikaiaknak kell lenni. Ennélfogva nem lehet az pongyolaszerű vagy — Isten ments — talán könyörgő, alázkodó... mert az ilyen reklámozást megbocsáthatatlan vétségnek minősítenék az uralkodó nézet ellen. Az amerikai a mindennapi életben éppugy, mint az üzletben — különösen reklámdolgozóiban — ugyszólván pajtáskodóan nyílt s nevezetes tulajdonsága, hogy ha sajtótermék útján

nyokat. Évről-évre fokozódó fájdalmas köszvény és nagyothallás elkeserítették életének alkonyát és 1813 november 30-án elköltözött az élők sorából. Temetését oly nagy diasszal ment végbe, mint amilyenben könyvnyomtató sem ő előtte, sem ő utána alig részesült. Bodoni főérdeme a betűmetszésben áll, annál is inkább, mivel a XVIII. század közepéig tartott a nyomdászat hanyatlása izléstelen betűalakjaival, mire itt is, mint a többi művészi iparokban, új folyamat vált érezhetővé. Betűinek teljes mintakönyve 1818-ban özvegy gondoskodása folytán jelent meg. Két negyedretű kötetből áll ez, mely 450 különböző alfabetát, 1037 keretdarabot, 31 keretet, diszléniát, jeleket, hangjegyet stb. tartalmaz, ami az akkori időben tisztelretreméltó és dicsérendő teljesítmény volt. Bodoni mint nyomó is kiváló volt. Valamennyi nyomtatványa választékos előkelőséget árul el, különösen a nagyrétűek. Text- vagy kétcékerős betűvel szedve, kellő papírszékelyt hagyva, e nyomdai termékek a legmagasabb esztétikai igényeknek is megfelelnek. És mindezt a legnagyobb egyszerűséggel érte el, csupán

csak szép betűfajjal, az alak szimmetrikus megválasztásával, harmónikus margóval, igen pontos regiszterrel, megfontoltan ritkított és pontos szedésel, valamint egyenletes festékezésel. A cimlapok is ugyanazt a nyugalmat és az egyszerűségben rejülő szépséget tükrözik vissza. Sikerült neki érvényre juttatni azt, amiről 1807-ben így írt: atyamestereink módját — a szépet az előkelővel és harmónikkussal összeegyeztetni, illusztrációk, vignetták és virágdísz vagy ékítmények elkerülésével —, vagyis tisztán betűnyomtatással szépet alkotni. Bodoni termékei inkább luxuskiaadványok voltak, semmint tanulásra való művek, úgy hogy közülök alig egyet találni a tudósok könyvtárában, mert még azok is, melyek nem alkalmi termékek, inkább csak másodrangú költői munkák, egyszerű új nyomatok avagy kétes értékű klasszikus oktatási művek, melynek korrektsége sok ízben kívánnivalót hagy fenn. Manapság pedig egy-egy híresebb Bodoni nyomtatvány kincset ér, mert Bodoni minden könyvét csak csekély példányszámban nyomtatta. Művészetét a hozzáértők semmivel sem becsülik kisebbre a

világ legelső könyvnyomtató művészeinél, a velencei Manuzióknénál. Bodoni gazdag bélyegző- és matricagyűjteményét 1838-ban Mária Lujza kormánya megvette és a híres párizsi könyvtárba kebelezte be. S minde munkálkodásáról annyi elismerés és kitüntetés jutott neki osztályrésztül, mint kevés híres embernek, a nyomdászok közül meg éppen kevésnek. A legelőkelőbb olasz akadémiák disztagul választották. Ténykedésének utolsó éveiben felmentették az adózástól mint nyomdászt, mert művészt és nem iparost láttak benne, éppugy hizelegtek neki a hatalmasok gazdag adományokkal, penziókkal és rendjelekkel. III. Károly spanyol király udvari könyvnyomtatójává tette, fia, IV. Károly 6000 királyi tallerből álló nyugdíjat adományozott neki, Szardínia királya pedig 12.000 párizsi lirát adott neki az „Epihtalamiá”-ért, azután Olaszország alkirálya 1000 Louisdort az előbb említett híres „Pater Noster”-ért, ezenkívül 1200 lira penziót, végül I. Napoleontól 3000 frankból álló nyugdíjat. Ez volt az akkor divó és elérhető kitüntetések maximuma. Bodoni csontjai a párizsi székesegyház-

szól a közönséghez, akkor úgy beszél, mint egyenrangú fél az egyenrangúhoz...

Az amerikai kereskedő örömmel kérdezősködik mindenről s egyben szívesen hallgat az okos szóra s ennek megfelelőleg a mai amerikai reklámok is kölcsönösen kioktató és tanácsadó jelleggel bírnak. A kioktatás és tanácsadás azonban nem történik olyan pöffeszkedő módon, mint nálunk, hanem úgy, mintha ez az apa és fiu, üzlettárs és üzlettárs vagy férj és feleség között folyna le. S valóban az amerikai reklámok olvasásánál úgy érzi magát az ember, mintha a hirdető cég felvirágoztatásánál maga is érdekelve volna...

Ennek igazolására egynéhány példát kiragadok a sok közül. Ime:

Szeretné Ön jövedelmét gyarapítani? — Látogasson meg engem, én tanácsot adok Önnek! — Aláírva egy esti tanfolyammal bíró kereskedelmi tanintézet tulajdonosa által.

Egy másik példa:

A leghidegebb jeget és a legmelegebb szenet árusítja X. Y. itt és itt. Kérdezze meg a szomszédját!

Nagyon elms a következő hirdetés is, melyet egy konkurens cég az egyik newyorki felhőkarcoló oldalfalára óriási betűkkel pingáltatott:

Hogy a lenti konkurrenssem szappanja jó, az igaz, — az óvénél jobb csak nálam kapható! Y. X., ebben és ebben az utcában.

Kitünő ötlet bizonyítéka a Wannamaker-világ-cég (Newyork) egyik körlevelének következő megjegyzése:

Ha ismernénk a módját, hogy vevőközönségünket miként szolgálhatnánk ki még jobban: azonnal megtennők, mindent — ami e téren üdvös és kívánatos — megtettünk s reméljük, hogy reggelre kiszolgálásunk még tökéletesebb lesz!

Egy másik vállalkozó viszont tanácsdal szolgál Önnek, hogy hol és miként építtethetne egy megfelelő lakóházat és többíves, mintaszerű kivitelű, pazarul illusztrált és hozzáértően megírt könyvet küld, mely az ilyen ügyekben megbecsülhetetlen tanácsokat, számításokat és utalásokat tartalmaz s csak a könyv végén a sorok között eldugva olvasható a vállalkozó ama szerény megjegyzése, hogy

szakszerűen előállított anyagot a házépítéshez és berendezéshez — az ő cégé szállít...

Szakadatlan gondot fordítanak az amerikai cégek új vevők lakcimeinek megszerzésére s nagyon érdekes az e téren megnyilvánuló furfangjukat és elmségüket nyomon követni. Például egy nagy butorgyár egyik hirdetése részére szépen megtervezett modern ruhaszekrényt rajzoltatott, e rajz azonban nem volt vonalas kivitelű, hanem sok-sok elég jól kivethető pontból volt összekombinálva. S az illusztráció alatt közölte a cég az olvasókhoz intézett ama felhívását, hogy állapítsák meg a képet alkotó pontok számát; emellett persze biztosította az olvasókat, hogy a helyesen megfejtők közül — sorsolás útján — egynek teljes, elegáns lakoszobaberendezést s többeknek pedig egy-egy különböző — részletesen körülírt — butordarabot oszt ki jutalomképen, összesen mintegy 2000 dollár (közel 10.000 korona) értékben. A feladat egyáltalán nem volt olyan nehéz és egy pillantás a rajzra szinte animálta az embereket a pályázaton való résztvételre, elsősorban a szép butorok kedvelőit, azután pedig azokat az olvasókat, akik új butorberendezés, vagy valamely butordarab ily uton való könnyű megszerzésére vágyat éreztek. A gyár rövid időn belül 8000-nél több megfejtést kapott s az már természetes, hogy a beküldők neveit és lakcimeit azonnal a címkatalógusba is bevezették. A megfejtés beérkezését azután külön levélben elismerték s e levélhez — mintegy ráadásul — egy pazarul kiállított butorárjegyzéket csatoltak... A beigért jutalmakat pedig a meghatározott napon az ehhez az alkalomhoz meghívott közjegyző jelenlétében valóban kisorsolták.

Képzeliük mármost, hogy milyen nagy értéket képvisel a törekvő és okos gyárosra nézve 8000-nél több olyan vevő címe, akik vagy mindjárt vagy kevéssel utóbb üzleti összeköttetésbe léptek a céggel, nem is szólva ama előnyről, hogy pazarul kiállított árjegyzékeket a családi körben másoknak is szoktak megmutatni, úgy hogy e révén még sok ezer ember szerzett tudomást a cégről és annak gyártmányairól... És ez volt a tulajdonképeni elmség és egyszersmind eredetiség a dologban s egyedül ez imponál az olvasó amerikaiaknak.

Időközönként nálunk is olvashatók a napi sajtóban hasonló célból közzétett néha talán elms felhívások,

ban porladoznak, míg Bodoni szive és belei az ugyanottani Szent Bertalan templomban nyugosznak.

Karl Höger †. Az osztrák nyomdász-szervezetnek sok éven át eredményekkel gazdagon működő vezére a *Vorwärts* szervezeti szaklap volt szerkesztője, *Karl Höger* folyó hó 17-én életének 66. évében meghalt. Több mint négy évtizedes szervezeti munkásság állott mögötte, de emellett irodalmi és politikai téren is működött. Hosszu éveken át munkatársa volt a *Schubmeier* szerkesztette *Volkstribüne*-nek, melynek szerkesztését *Schubmeier* halála után ő vette át. De irt több önálló szaktörténelmi és politikai irányu művet is. Az 1907-iki, az általános választójog alapján lefolyt választásokkor képviselővé választották. Csak röviddel ezelőtt ünnepelték szervezeti tevékenységének 40 éves jubileumát.

Papirkereskedők és nyomdák harca. Lapunk már sajtó alá került, amikor a mult hó 17-én a budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete kötelekébe tartozó nyomdák tulajdonosai azt a közismert határozatot hozták, hogy közvetítőknél — papirkereskedőknél, ügy-

nököknél stb. — nyomtatványt nem szállítanak, illetőleg nevét vagy cégét nyomtatványaikon impresszumként nem alkalmazák. Azóta tárgyalások folynak a nyomdatulajdonosok és papirkereskedők között a sérelmesnek vélt határozat enyhítése érdekében, de ennek előreláthatólag alig lesz valami messzemenő eredménye. E határozat szakmai szempontból csak örömmel fogadható. Nagyon jól tudjuk, hogy a nyomtatványszállítók legtöbbje a kisebb és középnymodákkal dolgozik, amelyek minden elsem képzeltetős lehetetlen kényszerhelyzet folytán elfogadják a diktált szennyárakat, de mi sem természetesebb, hogy amennyi a pénz, olyan a munka is s így lehetetlen áráért lehetetlen nyomtatványokat szállítanak e nyomdák, amelyek éppenséggel nem válnak diszére fejlett nyomdaiparunknak, holott közvetlen rendelés esetén a nyomtatványfogyasztó az általa fizetett árért mindenestre jobb nyomtatványt kapna, mint amilyent eddig a közvetítő útján kapott. Eltekintve ettől a mi szempontunkból lényeges határozattól, nagy örömmel üdvözöljük ezt azért is, mert erkölcsatlennel tartjuk, hogy valakinek

verejtékes munkája révén egyesek munka és minden kockázat nélkül fényes jövedelemhez jussanak.

A műkedvelők iparművészeti kiállítása, melyet az Iparművészeti Társulat hazai és külföldi amatőrök munkáiból rendez, november hó második felében nyílik meg az Iparművészeti Múzeum földszinti helyiségeiben. A tárgyak beküldésének végső határideje november 5-ike. A kiállításon nemcsak művészileg képzett amatőrök kész munkáit állítják ki, hanem bemutatják azokat a nyers anyagokat és szerszámokat, melyeket az amatőrök használni szoktak. Kiállításra kerülnek félig kész munkák is, amelyek a különféle amatőr-technikákat szemléltetik. A kiállításnak ebben a csoportjában résztvehetnek kereskedők és kézimunkaiparosok is, akiket a társulat, ha ez irányban hozzá fordulnak, szívesen lát el megfelelő művészi mintákkal. A kiállítás csak az illetékes zaüri által elbírált tárgyak kerülhetnek bemutatásra.

Ösztöndíj-pályázat. Az Országos Ipar-egyesület pályázatot irt ki az általa kezelt *Czettel Gyula-alapítvány* és *Posner Károly Lajos-alapítvány* kamatainak elnyerésére. Ez

meltekben csábító jutalmakat, díjakat ígérnek a megfejtőknek; a különbség azonban az, hogy a megfejtők — akiknek lakcimeit ugyancsak gyorsan jegyzékbe foglalják — a megígért díjakat soha meg nem kapják, sőt ellenkezőleg az együgyű megfejtők nevük és címük közlésének napjától kezdve jó ideig különböző izléstelen „bocsánatot kérő” körlevelekkel terhelhetnek, mint például, hogy a „T. C. beküldő az „ismeretes” hirdetés intencióját félreérteni kegyeskedett és így a kitűzött díjat — izé — nem ítélték meg.” — Kárpótlás gyanánt azonban a „T. Címnek” különféle és nagyon is problematikus értékű ajánlatokat tesznek — ami persze egyáltalán nem amerikaias . . .

(Folytatjuk.)

ÁRALAKULATOK A NYOMDAIPARBAN

Németország a szociálpolitika hazája. Innen indult ki európai, sőt bátran állíthatjuk, világot hódító körútra a kollektív szerződés eszméje is, melyet a gyakorlati életbe első ízben a nyomdászok ültettek át. E tett nyomában a pro- és kontra-vitairatok légiója látott és lát még ma is — közel két évtized után — napvilágot. Nem célunk e cikk keretén belül magával ezzel a kérdéssel foglalkozni. Ezt csak alkalmas példának látjuk, hogy ennek kapcsán rámutassunk arra, mint szüli a Német Birodalom az ő fejlett iparával a szociális problémákat és az ezzel foglalkozó irodalmat. Így legutóbb dr. Bertenburg Károly tollából és a Társadalompolitikai Egyesülés (Verein für Sozialpolitik) kiadásában „*Áralakulatok a nyomdaiparban*” cím alatt egy könyv jelent meg. Szerző ebben a műben vizsgálat alá veszi a német nyomdaiparban az utolsó husz év alatt végbement áralakulásokat. Amint magát kifejezi: „Egy oly iparét, mely — mintaszerű árszabályközössége, kölcsönös elismerésen alapuló munkás és munkáltatói szervezetei révén — szociálpolitikai tekintetben sokáig ugyszólván különös helyet foglalt el.”

Szerző az előszó azon szavaiban árulja el célját, mikor azt mondja: „Miután az árszabályközösségnek egyik lényeges, ha nem is kizárólagos hatása a bér- és munkaviszonyok rendezettségében nyil-

vánul meg: a termelési költségek és az eladási árak közötti különbség meghatározásának vizsgálása abból a szempontból is érdekes, vajjon a nyomdászárszabály sokat vitatott és tagadott árdrágító hatása (tehát a szükséges megdrágítás) a fogyasztóknál ezzel az alkalommal számszerűleg kimutatható-e.” Tehát e szavakban burkoltan azt a törekvést hangsúlyozza, hogy az árszabálynak árdrágító hatását számszerűleg kell kimutatni.

A magyar nyomdászat ugy technikai, mint szervezeti fejlődésében ugyszólván mása a németországinak. Annak, aki a németországi nyomdászat fejlődését figyelemmel kíséri és ezt összehasonlítja a nálunk végbemenő változásokkal, annak felesleges ezt a példák tárházával bővebben bizonyítani, mert az tisztán látja a helyzetet. A rendelkezésünkre álló szűk tér ezt meg amugy sem engedné meg. Mindazonáltal ugy véljük, hogy szolgálatot teszünk a szaktársaknak, ha megismertetjük e könyvvel.

Az áralakulatok számszerű kimutatása a szerző dicséretreméltó törekvésére vall, ha nem is teljesen helytálló a levont következtetései. Ezért szükségét érezzük annak, hogy a hiányzót a mi szempontunkból pótoljuk. Előrebocsátjuk azonban és hangsúlyozzuk: misem áll tővel több tőlünk, mint az, hogy a szerzőt gáncsoljuk, amiért más következtetésre jutott, mint mi. Hisz kifejlett szakmai és gyakorlati tudás híján a rendelkezésre állott számadatok csak elméletileg volt képes vizsgálat tárgyává tenni. Nekünk viszont, ha kutatásainak eredményét bíráljuk, ugy tetszik, hogy oly végkövetkeztésekről van szó, melyek árszabályunkat a nyilvánosság, de különösen a nyomdai termékeket vásárlók előtt bizonyos mértékig igazságtalanul terhelik.

Nem habozunk ezt a gyakorlat híján levő jóakarataknak betudni és ha dr. Bertenburg Károly felfogásával nem is értünk mindenben egyet, mégis üdvözljük könyvét, mellyel a nyomdászatról szóló tudományos irodalmat számottevően gyarapította.

Mikor a nyomdaiparnak jelentőségét a német közgazdasági életben és a német kiadók egyesületének küzdelmét a kötelező ár meghatározás ellen, valamint a technikai haladás befolyását a termelési költségekre vázolja, sok oly dolgot mond, melyek a szakember figyelmét is megérdemlik. És miután,

a két ösztöndíj grafikai és rokonipari munkások és művezetők jutalmazására szolgál. A pályázat közelebbi feltételeit az Iparegyesületnél lehet megtudni, ahova a pályázati kérvények folyó évi december hó 31-éig nyújtandók be.

Tanulmányút az 1914. évi leipzig-i kiállításra. A leipzig-i grafikai kiállítás előreláthatólag óriási látogatottságnak néz elébe. Nemcsak mi, de a legtöbb kulturálamban készülődnek és szervezik a tanulmányutakat. A Bulletin Officiel értesülése szerint Arthur Müller, az ismert nevű francia szaklapszerkesztő 1914 júliusában megtartandó, tíz napra terjedő kirándulást szervez Franciaországból Németországba. Leipzigén kívül Berlin, Hamburg és más városok látogatása van tervbe véve. A visszautazás Hamburgon át tengeren történik.

Vállalati hírek. A máramarosszigeti Szabadsajtó nyomda rt., mely 1907-ben alakult 3200 korona alaptőkével, egyedüli tulajdonosa pedig Rosenthal Mór, felszámol. — A Dávid Károly és Fia dobozárú és lemezgyár rt. június 30-án lezárult mérlegében 179.535 korona tiszta nyereséget

mutat ki. Osztalék részvényenként 12 korona. — *Nyomdaépítő st.* cég alatt a Budapest, VII, Kertész-utca 32. szám alatti házban megvétele és nyomdai célokra megfelelő átalakítása céljából, illetve felépítésére 10.000 korona alaptőkével (20 darab 500 korona névértékű részvény) vállalat alakult. Az igazgatóság tagjai Löw Antal és Mérei Hugó, a felügyelőbizottság tagjai Hübsch Ignác dr., Braun Sándor és Krausz József, mely nevek közül A Nap-nyomda új helyiségének építkezését következtetjük.

Egykoru ujságközlemény a leipzig-i csatáról. A leipzig-i népcsapata e napokban megült századik évfordulója alkalmával érdekes felemlíteni, hogy a csata első tudósítása 1813 október 30-án jelent meg az éppen akkor ujonnan alapított Deutsche Blätter című lapban, dr. Becker tollából. A tudósítás címe: Első híradás a leipzig-i nagy győzelemről. Ez a lapszám már csak nagyon kevés könyvtárban található, mint értékes történelmi okmány. Többek között a szentpétervári császári könyvtárban is őrzik pompás diszkótesben. Rendkívül érdekesek azok a körülmények, amelyek

mellett a Deutsche Blätter megjelent. A Brockhaus világcég megalapítója ugyanis nem engedélyt, hanem egyenes parancsot kapta nyolc nappal a csata előtt a lap megindítására és pedig rendkívüli formában. Brockhaus akkor még Altenburgban lakott és onnan folyamodott engedélyért, miután akkor Altenburgot az osztrákok megszállva tartották és főhadiszállásukat is ott üttették fel. Miután egyideig hiába várta folyamodványának elintézését, már éppen újabb kérvényt készült beadni, amikor egy leiratot kapott, mely a kiadást a következő módon rendezte el: „F. A. Brockhausnak ezennel megparancsoljuk, hogy lapot adjon ki.” A lakonikus rendeleten Stadion aláírása volt olvasható. Ez a sajtóügyi parancs az akkori sajtóviszonyokkal mérő ellentétben állt és minden valószínűség szerint olyan okokból származott, amelyekről csupán a Brockhaus-cég szolgálhatna bővebb felvilágosítással.

A reklám — haszon. Egy német városka könyvkereskedőjének — mint sok más üzletembernek is — rosszul menő az üzlete, gondolt egyet és — cselekedett. A raktárán heverő szakácskönyveken nem

mint fentebb mondtam, a magyar nyomdai viszonyok a német viszonyoknak szolgálai utánezatai, a németül tudó magyar szaktársak is haszonnal forogathatják ezt a művet.

Attérve magára a könyvre, az első részben megragadja mindjárt figyelmünket szerzőnek az a megállapítása, hogy „a nyomdász-árszabályközösségben nagyfoku védelmét látom a kisnyomdáknak a hatalmasok versenyevel szemben”. Szerinte ugyanis „... minden árszabálymódosításnál ugy a munkások, minden munkáltatók szervezete részéről érezhető az a törekvés, hogy a kisüzemeknek bizonyos védelmet nyújtsanak. Ha ezzel a nyomdászatnak kapitalisztikus nagyiparrá való fejlődését nem is lehet meggátolni, az mégis érezhető, hogy minden törekvés odairányul, miszerint ez az átalakulás a lehető legkíméletesebben menjen végbe.” Ezzel szerző oly igazságot állapít meg, melynek mi is már más helyütt és más formában — sajnos azonban, hogy megértés nélkül — adtunk kifejezést. Különösen a magyar vidéki nyomdatulajdonosok azok, kik ennek felismerése elől ridegen elzárkóznak. Pedig ebben a törekvésben épp oly fontos szociális elv jut kifejezésre, mint abban a törekvésünkben, mely odairányul, hogy a gépek térhódítása által előidézett káros következményeket az árszabályban a technikai és szociális fejlődés által nyújtott követelésekkel ellensúlyozzuk.

„A nyomtatványárakat — szerző saját vallomása szerint — nem a nagyobb nyomdák üzleti könyvei alapján, melyek rendelkezésére állottak volna, hanem az egymás után megjelent *Minimális nyomtatványtarifák* nyomán állapította meg.” Szerinte ugyanis a gyakorlatban tényleg fennálló árak nem szolgálták volna az eléje tűzött célt. „Mert az egységes piac hiánya és a magánosok által is hirdetni szokott versenytárgyalási rendszer térhódítása nem nyújtana biztos támogatást és ezért nem alkalmasak erre...” Különösen figyelmet érdemlő ezért az a kijelentése: „Fejtetéseim idevonatkozó főbb pontjait beigazolva látom egy nagyobb nyomda üzleti könyveiben.”

Dr. Bertenburg, hogy az általa kívánt áralakulatok pontos és világos áttekintéséhez jusson, egy nagyobb számú és különféle nyomtatványokat tartalmazó gyűjteményt vett alapul és ennek tartalmát

az 1890., 1902. és 1912. évben érvényes árszámítások alapján vizsgálta, mikor is a következő eredményre jutott:

„Egy 12 ives 16×24 alaku disszertáció szedése — egyszerű kevert tudományos mű szedése ivenként 2¹/₂ oldal táblázattal — korrekterával és tördeléssel 1890-ben 25'09, 1902-ben 28'67 és 1912-ben 42'30 márkába került egy oly nyomdávárosban, melyben a segédek 20%-os helyi pótlékot kapnak. Ehhez még üzemi és általános költségek, valamint üzleti pótlék címén 1890-ben 11'23, 1902-ben 15'88 és 1912-ben 13'59 márká járul.” Amint tehát látható, a szedés költsége 1890-ben 44, 1912-ben 55 és 1912-ben 32'1%-kal terhelhetett meg oly kiadásokkal, melyek a munkabér fogalmán kívül esnek.

A mi nézetünk szerint ezek a tételek a bértételekből minden körülmények között levonandók, ha ezekkel a számadatokkal akarjuk bizonyítani az árszabály hatását a nyomtatványok áralakulására. Ezzel nem azt mondjuk, hogy ezek az árdrágító pótlékek, mint üzleti költségek stb. nem jogosak. Hanem csak azt, hogy nem tartjuk helyénvalónak, mert félreértésekre és magyarázatokra adhat alkalmat, ha tudományos részről — miként e könyvben is történt — nem mint egyedül, függetlenül álló dolgok lesznek feltüntetve, mert az árszabálylyal, legalább a nyomdászárszabálylyal semmi közösségük sincs. Emellett még attól is eltekintünk, hogy a felemlített bértételekben olyasmi is van, ami csak elméletileg jár a szedőnek, gyakorlatilag azonban oly üzemi kiadások, melyek egy nyomdavállalatnál általánosságban előre láthatók.

Allításunkat a következőkkel bizonyítjuk: A gyakorlatban ugy ma, mint már husz évvel ezelőtt is az említett disszertáció ivenek szedéséhez egy hét vétetett alapul. Ha mármost 1890-ben 25'09, 1902-ben 28'67 márká számított a szedésre, ugy ebben a két időszakban számított összegek körülbelül fedik azt az összeget, mely abban az időben egy szedő átlagos heti keresetének megfelelt. Ez azonban az 1912-ben felszámított 42'30 márkáról a legjobb akarat mellett sem mondható. Az 1890—1902 között kifejezésre jutó csekély árkülönbségben megközelítőleg kifejezésre juthat az árszabály által előidézett többletkiadás. Az 1912-ben felszámított 42'30 márkában azonban, mely 47'5%-os emelkedésnek felel meg,

tudott tudni, tehát a következő hirdetést tette közzé egy nagyobb német újságban: „Amit a leánynak tudnia kell, mielőtt férjhez menne. Teljes mű. Ára utánvétellel 3 márká.” Az eredmény: 25,000 megrendelést kapott. Nemcsak a boltban heverő régi szakácskönyv fogyott el, hanem még utána is kellett nyomtatnia. A többi könyvárosok beperelték az élelmes kereskedőt tisztességtelen verseny címén. A bíróság természetesen felmentette, mert egyetlen egy megrendelő sem kifogásolta a küldött könyvet. Történt pedig ez — mint mondaní szokás — az urnak ezerekilencszázötvenharmadik esztendejében! St.

A japán írás megváltoztatása. A japán kormány tudósokból álló bizottságot küldött ki annak a kérdésnek a megvitatására, hogy az ősi japán képirást milyen rendszerű európai betűkkel lehetne a legalkalmasabban helyettesíteni. A tudósok már meg is állapodtak abban, hogy a régi japán írás teljes eltörléséért fogják javasolni a kormányknak. Első jelentésükben kifejlik, hogy Japánország kulturális fejlődése és technikai haladása máris elavulttá tette a régi írást. A japán távirás betűi például már a rendes

nyugati Morse-betűk. A bizottság Japánországban a külfölddel való szorosabb kapcsolata érdekében feltétlenül kívánatosnak tartja az európai betűrendszer alkalmazását és különösen az írásjelek reformjának kereskedelmi fontosságát hangsúlyozta. St.

Uj kínai levélbélyegek. A modern közlérsasággá lett Kína uj levélbélyegeket bocsátott ki, amelyeket Angolországban nyomattak. A bélyegek angol és kínai felírással vannak ellátva s leginkább kereskedelmi hajót vagy vasuti hidat vonatlat ábrázoló képet viselnek. A császári uralomból való kínai sárkányok és különféle szörnyetek képei egészen eltűntek.

A legrégibb angol újság. Idáig az volt a közhír, hogy a legrégibb fenmaradt angol újságpéldány 1622 május 23-ról való, Amerikában most egy olyan újságpéldánya akadtak, amely nyolc hónappal előbből kelt, vagyis 1621 október 11-ről. Cime ez újságnak: „Corant Or Weekly News, from Italy, Germany, Hungaria, Polonia, Bohemia, France, and the Low-Countries”. (Folyó, azaz heti hírek Olaszországból, Németországból stb.) A két oldal terjedelmű régi hirlap fényképmáso-

lata a The New-York Times augusztus 17-iki, vasárnapi számában jelent meg és az amerikai tudományos világban nagy feltűnést keltett. Főképen Bethlen Gáborral s a harmincéves háboru 1621 szeptember hónapjában történt eseményeivel foglalkozik, az egész telve van magyar vonatkozással. St.

A jövő újságáról beszélt Yorkban nemrégiben a brit hirlapirodalmi intézet közgyűlésén az intézet elnöke, a „Daily Chronicle” neves szerkesztőtulajdonosa. Ebben a beszédben érdekesen vázolta az európai hirlapelállításnál tapasztalható átalakulásokat és megrajzolta a jövő újságának fejlődési lehetőségeit. A folyton növekedő újságolvasó közönség, a tökéletesedő kiadóintézmények és a technikai fejlődés már a legközvetlenebb évtizedekben óriási átalakításokat hoznak majd. Az újságmegrendelés és terjesztés módszerei sokkal gyorsabbak lesznek mint ma és még nagy területeket fognak meghódítani. Légihajók és repülőgépek állnak majd az újságterjesztés szolgálatába, villamosüzemű vasutak és autombilok fogják a környékbeli városok olvasói a előfizetői részére a hirlapok kihordásának

oly pótlék foglaltatik, mely részünkről a legjobb és úgy véljük, ellenségeink részéről a legrosszabb akaráttal sem hozható „az árszabály által szükségkép előidézett áremelkedéssel” kapcsolatba.

Az üzleti költségeknek és haszonnak egybekapcsolása a munkabérral még feltűnőbb jut kifejezésre a nyomás felszámításánál. Itt egy iv záráséért és beigazításáért (mint egy forma) 1890-ben 6'75, 1902-ben 7'50 és 1912-ben már 13 márka vétetik alapul. A szakember előtt azonban világos, hogy ebből a gépmesterre átlag négy óránál több nem jut. Ha mármost kiszámítjuk a gépmester és segédmunkás átlagos díjazását, úgy ez a kettőnél összesen 1 márkánál nem több óránként. Eszerint tehát 1890-ben 2'75 márka, 69%, 1902-ben 3'50 márka, 87% és 1912-ben már 9 márka, vagyis 225% pótlék esik tisztán a formazárás és beigazítás bértételeire oly üzemi kiadásokért, melyek a munkabérral semmi vonatkozásban nincsenek.

Ennél a tételnél sem akarjuk vitatni a pótlékok jogosságát. A gépek, szerszámok és egyéb segédeszközök drágasága ezeket jogossá tehetik. A bérral való összekeverésük azonban helytelen képet nyújt az árszabályban megállapított bérekről, valamint magának az árszabálynak hatásáról az árak alakulására. Ugyanígy állunk azokkal a tételekkel, melyeket szerző a továbbnyomásra sorakoztat fel. Ezek szerint „400 iv nyomáséért 1890-ben 1'25, 1902-ben 1'40, míg 1912-ben már 2'70 márka lesz számítva”, holott munkaidő gyanánt legfeljebb $\frac{3}{4}$ óra jöhet számításba. Amint tehát látjuk, ennél a tételnél is téves, nem akarjuk mondani: rosszakuratu világitásba helyeztetik „az árszabályközösség által előidézett árdrágító hatás”.

Ezek a számítási hibákkal teli „forrásadatok” műveken többi részét is befolyásolják. Sőt itt-ott vörös fonálként vonulnak is végig. Ezenkívül ezeknek az adatoknak kommentálásánál szerző azt is figyelmen kívül látszott hagyni, hogy a nyomtatványarak meghatározásánál, helyesebben szólva kiszámításánál a nyomdatulajdonosok az egyes pótlékokat, ha lehetett valamennyit, nagy előszeretettel az árszabályval párhuzamosan emelték fel és csatolták a kalkulációhoz. Holott ezeknek a pótlékoknak jó része ugyszólván semmi vonatkozásban sincs a nyomdászárszabályval és így igazságtalanul ter-

helik a bérkimutatásokat. Ezt a megállapításunkat — szerző számításainak alapján — csak egy példával akarjuk bizonyítani. Dr. Bertenburg számításai alapján az árszabály az 1890—1912 időközben a szedést 54'6%-kal, a formazárást és beigazítást 62'7%-kal emelte, holott a szedők bére átlagban 46'4%-kal és a gépmesterek munkabére 47'7%-kal emeltetett. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ebbe a munkabéremelésbe a munkaidő csökkenése által előidézett időveszteség is bele van számítva.

Nálunk, a bevezetésben jelzett körülmények folytán, körülbelül ugyanez a helyzet áll fenn. (Folytatjuk.)

A KÖNYVNYOMTATÓ MUNKAKÖRÉBŐL

Egy új augsburgi gyorsajtó. A gyorsajtógyártás az utolsó 10—20 év alatt főleg két irányban fejlődött, amennyiben a gyárak elsősorban a hengernyomás erősségének fokozására és ennek megfelelőleg erős építésre, másodsorban pedig a menetsebesség növelésére törekedtek; míg azonban a nyomáserősség fokozásának elvileg mi sem állja útját, mert a megfelelő gépalkatrészek minden nehézség nélkül szilárdabban gyárthatók, addig a menetsebesség növelése csak bizonyos akadályok leküzdése után lehetséges. Nevezetesen gátolják ezt azok a géprészek, melyek semmiféle egyenletes mozgást nem végeznek, hanem ide-oda mozognak, mint például a nyomóalap és az ezzel kapcsolatos géprészek, vagy pedig megszakítással működnek, mint például a nyomóhenger. A kétfordulatu gyorsajtók gyártásánál ezeknek az akadályoknak egy részét legyőzték s a nyomóhenger egyenletes, folytonos mozgása következtében tudvalevőleg olyan menetsebesség érhető el, mely kisebb formáknak óránkénti kétezer, sőt több példányszámban való nyomtatását is lehetővé teszi. A kétfordulatu gyorsajtók kiválóságuk folytán meglehetősen gyorsan terjedtek el, különösen a nagy nyomdáknak, de az egyszerű gyorsajtókat még sem szoríthatták ki, mert ezeknek egyszerűbb szerkezete olyan előny, melyet sok szakember kellőképen tud értékelni.

gyorsaságát elősegíteni. A nagyvárosokban pneumatikus nyomás által, tehát ugyszólván csöpposta útján fogják a lapokat az olvasókhoz juttatni, a reggeli és esti lapok elvesztik majd mai jellegüket az óránként megjelenő lapok által. Amit az előadó a hírszolgálat jövőjéről mond, az kevésbé valószínű, mint amit a lapterjesztésről és kézbesítésről mondott el, de azért senki sem merné az ellenkezőjét sem állítani, ha figyelembe veszi azt a sok meglepetést, melyet a technika napról-napra hoz. Ugyanis a belső hírszolgálat első helyére a drótnélküli telefon állítja. Minden hírlapíró és lap tudósító a zsebében kis drótnélküli telefonkészüléket hord majd magánál, vagy lapjával bármikor összeköttetésbe lép. Minden felvett értesülések sem kézirat, sem stenográfia alakjában nem jutnak ezentúl a szerkesztő elé, hanem mindjárt hasábeszésszerűen nyomtatva (I). Vendéglőkben, nyilvános helyeken és mulatókban gramofon és kinematográfia segítségével fogják óránként a közönség tudtára adni a legújabb eseményeket, sőt kitudja, idővel nem hajlik-e a közönség arra is, hogy az olvasás fáradságát magától elhárítsa és úgy mint

ma a gáz- és vízvezetéküket, a jövőben talán hírvezetéküket vezetnek majd be lakásaikba, irodákba? — Ugyátszik, a brit zsurnalizmus intézetének elnöke még semmit sem hallotta magyar találmányu Telefon Hirmondóról, különben nem tenné ennek az utóbbi dolognak lehetőségét a jövőre. Egyelőre nyugodtak lehetünk. A nyomdai ipart még nem fenyegezik ezek a kódfátlyokképek.

A „Times” demokratizálódik. E világlap igazgatósága ugyanis elhatározta, hogy az egyes lapszámok árát 3 pennyről lecsökkentse 2 pennyre. Előfizetői ugyan már 1911-ben kapták ezen az áron a lapot, az egyes példányokat vevőknek azonban máig kellett várni. A „Times”-t 1796-ban példányonként 4 $\frac{1}{4}$ pennyért árusították, 1799-ben 6, 1815-ben 7, 1836-ban 5, 1854-ben 4 és 1861-ben 3 penny volt az ára, míg most azt 2 pennyre szállították le.

Az örmény betűk feltalálásának jubileuma. Egész Örményországban nagy készülődések folynak mostanában az örmény betűk feltalálásának 1500 éves, az örmény nyomda bevezetésének pedig 400 éves jubileumára. A hivatalos világ összes

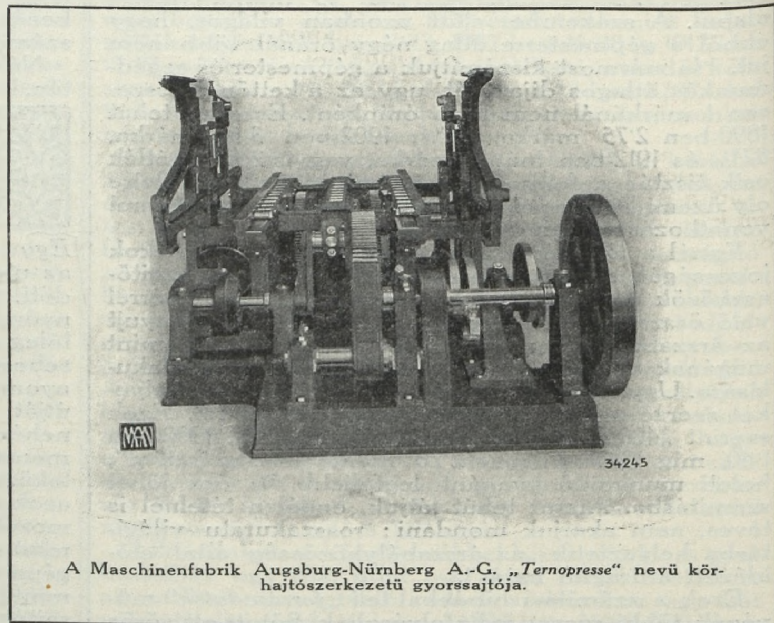
képviselői s az egész társadalom bucsujárására indul Osaganba, ahol Mazrop Mastoznak, a betűk feltalálójának, sirja van. Az örményeknek 36 betűből álló saját írásuk van. Ugyanakkor ünneplik a susai nemzeti szeminárium 75 éves jubileumát is, amelyből nagyon sok író, tudós és hírlapíró került ki. Ilyen volt például Migran Mazarian Tifliszben, a Tazosz és Agbur című lapok kiadója s a hírlapírói akadémia megalapítója. Reánk, magyar nyomdászokra is nevezetes ez a jubileum, mert leghíresebb nyomtatónk, Miasztófalusi Kis Miklós, Hollandiában való tartózkodása alatt készített nekik 1680 táján gyönyörű nyomdabetűket, amelyek az elzevirekkel vetekedtek s amelyeket az örmények diszmnakák kiadásában mai napiglan is használnak. Ezért nemcsak kulturtörténelmi, hanem nyomdásztörténelmi szempontból is nevezetes lesz az örmények eme ünnepe.

St. Felbert Gyula, a thesiaienthalis papírgyár magyarországi képviselője, raktárait V. kerület, Árpád-utca 10. szám alá helyezte át. A cég a szakemberek figyelmét ezton is felhívja a nyomdász segélyző-

S éppen ez adta meg az impulzust az augsburg-nürnbergi gyorsajtógyárnak, hogy tanulmány tárgyává tegye ama kérdést, vajjon az egyszerű gyorsajtók nem gyárthatók-e olyan szerkezettel, melynek révén ugyanolyan munkateljesítmény volna elérhető, mint a kéttúrás gépekkel. A nyomóhenger megszakított mozgása azonban a közelebbi szemlélet után csak vélt hátrány, amennyiben egy szakszerűen megkonstruált felfogószerkezet és egy nyomóhengerfék alkalmazásával igen nagy fordulatszámot érhetünk el kimutathatólag minden káros következmény nélkül.

A Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg által alkalmazott nyomóhengerfék a legmesszebbmenő kívánságokat is kielégítheti, mert a széles fékezőfelületek — melyek 180 foknyira vannak egymással szemben elhelyezve — a nyomóhenger azonnali megállapódását idézik elő anélkül, hogy ez az utóbbinak ágyazását valamennyire is kikezdené. A nyomóhenger mozgása tehát nem lehet akadálya az egyszerű gyorsajtók tökéletesítésének. Azonban még sem oly könnyű a feladat, ha tekintetbe vesszük az előrehátra mozgó nyomóalapot tömegének súlyát. Minél nagyobb valamely gyorsajtó nyomásmennyisége, annál károsabb befolyást gyakorol a működésben lévő gépalkatrészek folytonos gyorsítása és lassítása a nyomtató gép menet- és életképességére. Ez annyival kellemetlenebb, mert a nagy hengernyomás következtében eme géprészeknél semmiféle további súlycsökkentés sem eszközölhető. E tekintetben azután a konstruktornak egész találékonyságára van szüksége, hogy célhoz érjen, mert a nyomás kifogástalanságát nem szabad kockáztatni a nyomóalapot gyengítése által. A nyomóalapot legcsekélyebb meghajlását tehát megfelelő alátámasztás által kell megakadályozni. Közepes nagyságú gépeknél ez csak nehezen érhető el, egyrészt mert csupán két sín alkalmazása elégtelen támaszték volna s így a nyomóalapot a meghajlás ellen erősebb, tömörebb konstrukcióval kellene megóvni, másrészt pedig mert a négysínes megoldás helyszűke miatt nem volna megvalósítható. A nyomóalapot-tömeg nehézkedésének enyhí-

tésére szolgáló alátámasztásnak egyedüli módja volna tehát a *háromsínés megoldás*. Ez a megoldás azonban, bármilyen egyszerűnek is látszik, a valóságban még sem az, mivel a harmadik, középső sín alkalmazásával egy körhajtó-mechanizmus elhelyezése ütközik akadályokba, már pedig a nyomatéksűrűség elérése céljából csakis körhajtó-szerkezet alkalmazása jöhet tekintetbe. Sok kísér-

A Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A.-G. „Ternopresse“ nevű körhajtószerkezetű gyorsajtója.

letezés után végre az augsburg-nürnbergi gépgyárnak sikerült a kérdést a legteljesebb sikerrel megoldani. A nevezett gyár most piacra kerülő új rendszerű nyomtatógépe, a *Ternopresse* tökéletesen szimmetrikus és körhajtó-szerkezettel bír, mindannak dacára, hogy közepen egy harmadik sín is alkalmaztatott. A sínnek e gyorsajtónál olyan módon nyertek elhelyezést, hogy a támaszfelületek a lehető legszerűségesebben fekszenek, minnek folytán a

egyesület tavaly megjelent jubileumi emlékkönyvének papírára, melyet ő szállított. A cég raktáron tart rendkívüli nagy választékban nyomó-, középnyomó famentes a amerikai illusztrációs műnyomó-papírokat, továbbá borítékpapírokat és kartonokat.

HIVATALBÓL

Választmányi ülés 1913 évi szeptember hó 25-én. Jelen vannak: elnök, I. és II. alelnök, pénztáros, ellenőr, I. és II. ellenőr, I. és II. gazda, Király Albert, Kopeczky Sebő számvizsgálók, 22 választmányi tag és Preusz Mór, a „Typographia” szerkesztője. — Elnök üdvözlőlvén a megjelenteket, az ülést megnyitja s a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri Hock és Sarlós szaktársakat. — Elnök felolvastatja a Főnökegyesület átiratát egy továbbképző szaktanfolyam államköltségen való szervezésére és ezzel kapcsolatban egy teljes tantervezet kidolgozására vonatkozólag, s ezután ismerteti az ez ügyben a Grafikus Művezetők Egyesületének megbízottáival folytatott tárgyalásokat: felkéri

a választmányt, hogy ez ügyben az elnökségnek a további — a Főnökegyesület, a Technológiai Iparmúzeum és Művezetők Egyesületével közösen megtartandó — tárgyalásokra vonatkozólag utasítást adjon. A választmány többek hozzájárulása után elhatározza, hogy a további tárgyalásokban résztvesz és képviseltetésével elnököt, I. alelnököt, I. és II. titkárát és Peidl Gyula szaktársát bizza meg, akiknek miheztrátusul meghagyja, hogy a tervbevitelt továbbképző szaktanfolyam szervezéséhez csak az esetben igérjék meg a Szakkör támogatását és közreműködését, ha kellő biztosítékot kapnak arra nézve, hogy az intézmény irányításában a Szakkör vezető szerep biztosítottatik, továbbá, ha a tanfolyam keretei a jelenlegi szakköri tanfolyamok kereteit jelentősen túlhaladják. — Olvasztatik a múlt havi választmányi ülés jegyzőkönyve, melyet a választmány észrevétel nélkül hitelesít. — Elnök bejelenti, hogy néhai Bendtner József könyveinek egyrészét Körünk könyvtárának adományozták. A választmány az adományt köszönettel fogadja. — Titkár részletes jelentést tesz a fővárosi szaktanfolyam

előkészítő munkálatairól, előterjeszti a tanfolyam tantervezetét, az előadók tiszteletdíjazására vonatkozó határozati javaslatot s egyben felhatalmazást kér a szükséges tanszerek beszerzésére. A választmány a jelentést tudomásul veszi, a tanfolyam vezetésével titkár bizza meg, az előadók tiszteletdíjait gyakorlati előadásokként 5–5, elméleti előadásokként 3–3 koronában állapítja meg, végül a tanszerek beszerzésére a felhatalmazást megadja. — Titkár bejelenti, hogy Temesvárolt a helyi csoport kezdeményezésére az iparkamara anyagi támogatásával továbbképző szaktanfolyamot szerveztek, ismerteti a szakkör bizottság által elfogadott tantervet s megbízást kér a tanfolyam előadásának személyes vezetésére, egyben pedig odautazási költségének a központ által való fedezését is kéri. A választmány a tantervet elfogadja, titkárnak a kért megbízást megadja s hozzájárul ahhoz is, hogy az odautazási költséget a központi pénztár fedezze. — Titkár a szakkörözés nevében jelenti, hogy a hozzánk bírálatra felküldött temesvári, nagyváradai és debreceni levélpályázatokot elbíráltta, ugyszintén a bekötés

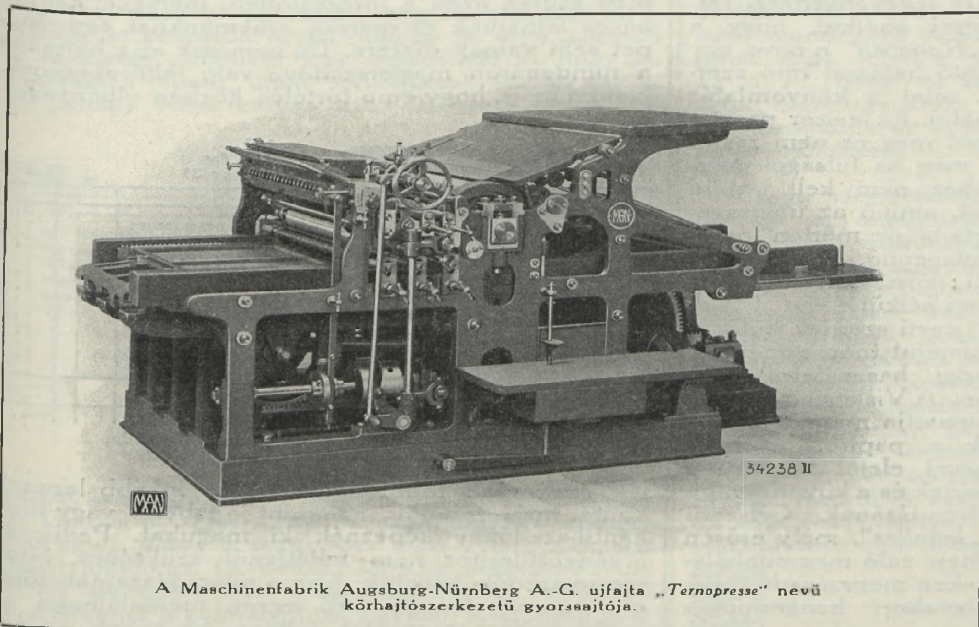

nyomóalap sulyának nehézkedése is minimális és hogy a gép hajtóerő-szükségletét is csökkentték: a nyomóalap keményített és csiszolt acélgörgőkön mozog. A *Ternpresse* gyorsajtók többi alkatrészei tökéletesen megfelelnek a gyorsajtóépítés legújabb vívmányainak. A gép zárt építése dacára is kényelmes hozzáférhető minden oldalról s általában mondhatjuk, hogy a gép minden egyes részének

goknak megfelelőleg gyártatnak a korszerűen berendezett és közel 5000 munkást foglalkoztató Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A.-G. gyorsajtógyárában.

Festékhozzátételek. Nincs még olyan távol az az idő, amikor a festékhozzátételek használata — különösen a könyomtatás terén — fontoskodó titkolódzása fajult el; a festéket csakis akkor tartották nyomtatásra alkalmasnak, ha valamely furcsán összekotyvasztott szert keverték bele. Lehetséges ugyan, hogy ezeknek a szereknek egyike-másika szakszerű alkalmazás mellett használt is valamelyest vagy legalábbis nem ártott. Azonban a „titkos” szereknek megszokásszerű alkalmazása kétségtelenül a legtöbb esetben okozója volt a nyomtatás közben előforduló különféle bajoknak és zavaroknak, aminek a festéknek meg nem tapadása, ragadása, a színárnyalatnak utólagos megváltozása, stb. Ez a festékkotyvasztás manapság már nem igen fordul elő, azonban a felsorolt fonákosságok annál gyakoribban. Ilyenkor azután még mindig használnak

pillanatnyilag ugyan a bajon segít, de végeredményben célszerűtlen szereket, mint: petrolumot, kenőolajat, disznózsirt, vazelint és hasonlókat. A festékgyárak az utóbbi időben több, a gyakorlatban jól bevált festékhozzátételt hoztak forgalomba. Ezekkel minden, a nyomtatás alkalmával előforduló bajnak elejét lehet venni anélkül, hogy káros következményektől tartani kellene. A festéknek a papíron való megtapadását és megszáradását egy

A Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A.-G. újfajta „Ternpresse” nevű kőhajtószerkezetű gyorsajtója.

megkonstruálásánál figyelembe vették a gyakorlati követelményeket. A már üzemben levő *Ternpresse-gyorsajtók* kitűnően beváltak és igazolták, hogy az egyszerű gyorsajtók tökéletesítését helyes uton keresték és megtalálták, amennyiben a gépek munkaképessége ugyanolyan, mint a kéttúrás gépeké. Ezzel tehát egy eddig nagyon is érezhető hiányt pótolnak. A *Ternpresse-gyorsajtók* 500×700, 600×970, 700×1070 és 780×1170 mm. maximális szedésnagysá-

goknál megvalósulnak a gyakorlati követelményeket. A már üzemben levő *Ternpresse-gyorsajtók* kitűnően beváltak és igazolták, hogy az egyszerű gyorsajtók tökéletesítését helyes uton keresték és megtalálták, amennyiben a gépek munkaképessége ugyanolyan, mint a kéttúrás gépeké. Ezzel tehát egy eddig nagyon is érezhető hiányt pótolnak. A *Ternpresse-gyorsajtók* 500×700, 600×970, 700×1070 és 780×1170 mm. maximális szedésnagysá-

tábla tervére kiírt házi pályázat munkái közül kivételre íj. Aigner Antal szaktárs munkáját fogadta el. A választmány a jelentéseket tudomásul veszi. — Pénztáros jelentése a pénztár mult havi állapotáról és a tagsági forgalomról tudomásul vétetik. — Az anyaegyesület kerületi bizottsága Lerner Dezső és Herzog Salamon szaktársakat, a Jótékonsági Kőr Gyűrey Rudolf szaktársat, a szakegyesület budapesti helyi csoportjának vezetősége pedig Braun Elemér szaktársat küldte ki a Kőr szobor-bizottságába. Elnök javaslatára felkéri II. alelnököt, hogy a legközelebbi ülésen a Gutenberg-szobor érdekében való agitációs módzataira vonatkozólag javaslatot terjesszen elő. — Titkár bejelenti, hogy a taggyűjtő agitáció megkezdésének időpontjául november hó eleje van megállapítva s hogy az erre vonatkozó határozati javaslatokat az agitáló-bizottság a legközelebbi választmányi ülésen fogja előterjeszteni. A bejelentés tudomásul szolgál. — Titkár bemutatja a nagyváradi és kecskeméti helyi csoportok kérelmeit kiállítások rendezése és előadók kiküldése tárgyában. A választmány a kérelmeket teljesíti és előadoul

Nagyváradra I. alelnököt, Kecskemétre pedig Steinherz Miklós szaktársat küldi ki. — Titkár egy új pályázat kiírására felhatalmazást kér. A választmány a felhatalmazást megadja s díjak kitűzésére 60–70 koronát engedélyez. — A kondíciókból való kilépések rendszeres bejelentésére a házi és vidéki helyipénztárosokhoz felhívás intézendő. — Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Pénztári kimutatás 1913. évi augusztus haváról. *Bevétel:* Áthozat a mult hóról 1095'01 K. Tíz darab hitelszövetkezeti részjegy (á 10 K) 100' — K. Gutenberg szoboralap 1278'17 K. Ács Mihály-alap 500' — K. Tanoncpéldányokért 2'50 K. Tagdíjakból 1360' — K. Összesen 4335'68 K. — Tagsági járulékokból befolyt: Allamnyomda 10'80, A Nap 26'60, Apostol-nyomda 3' —, Angló-nyomda 2' —, Athenaeum 59'80, Attila-nyomda 4' —, Bagó-nyomda 2'40, Baptisták 2' —, Barcza-nyomda —'60, Bíró és Schwarcz-nyomda 6'80, Breier-nyomda 2' —, Brózsza Ottó 2' —, Budapesti Hirlap 26' —, Budapesti lapvállalat 2' —, Buschmann F. utóda 15' —, Egyetemi ny. 4'20, Egyleti tisztviselők 19'20, Elek-nyomda

3'20, Az Élet-nyomda 28' —, Engel S. és Társa-nyomda 1' —, Európa 7'80, Fővárosi nyomda 3' —, Franklin 94'40, Franklin-fiók 8'80, Fráter és Társa 3' —, Fischer és Mika 7' —, Galitzenstein-nyomda 9'20, Globus 33'60, Grafikai int. 4' —, Grünhut és Steiner-nyomda 2' —, Hamburger és Birkholz-nyomda 8'80, Hazai hirlapkiadó 9' —, Hedvig Imre 1'20, Hedvig Sándor 5' —, Heisler és Kőzöl-nyomda —'80, Hornyánszky-nyomda 19'80, Hungária 10'60, Hunnia 4'60, Jókai 2' —, Kápolnai-nyomda —'60, Károlyi György-nyomda 5'40, Kereskedelmi nyomda 1' —, Kellner A. 2'20, Kellner E. 13'20, Kertész-nyomda 2' —, Korvin Testvérek 13'20, Községi-nyomda 7' —, Kurcz és Fejér 6'40, Légrady 32'60, Löbl D. és Fia 9'20, Löbl Mór-nyomda 3' —, Magyar fénynyomda 2'60, Magyar könyvnyomda részvénytársaság 10'20, Markovits és Garai 2' —, Márkus Samu 6'20, May 4'20, Minerva 2'40, Messinger-nyomda 1' —, Neuwald-nyomda 5'80, Nyugat 3'20, Otthon-nyomda 2'40, Pallas-nyomda 38'80, Pannonia-nyomda 2' —, Pápai Ernő 8'80, Patria-nyomda 14' —, Pester Lloyd 7'60, Pesti könyvnyomda részv.-társaság 28'20,

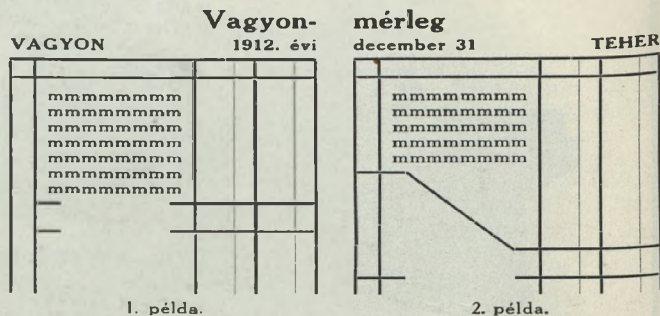
„Perfektine“ nevű szer mozdítja elő. Használható úgy a könyvnyomtatás, mint a könyvnyomtatás céljaira. Ez a szer a speciálisan nehéz festékeknek a nyomtatásra való alkalmasságát is fokozza. Kromónyomatokat a Perfektine 3%-os hozzáadással már 4–6 óra múlva el lehet készíteni. A nyomtatónak szalonnafénye és annyira rettegett összeragadása nem áll be, ha a festéke Perfektinelt keverünk. A Perfektine áttetsző, miért is a leggyengédebb festékek is hozzá lehet keverni anélkül, hogy a színnyalatot befolyásolná. „Rationell“ a neve egy további, rendkívül gyors szárító hatással bíró szernek, amelyet úgy a könyv-, mint a könyvnyomtatás céljaira egyaránt lehet használni. Ez a szer pasztaszzerű készítmény. Nem szárad meg és nem ragad a hengereken és ily módon, még ha tulságos mértékben is keverik a festékekhez, nem kell tartani bosszantó mellékjelenségektől, aminő az utánragadás, stb. A festék és papírfajtához mérten rendszerint 2–3% „Rationell“ elegendő, hogy jó és gyors száradást érhessünk el; közismerten rosszul száradó festékekhez aggodalom nélkül egész 10%-ot keverhetünk. Egy „Viskosine“ nevű szernek különösen a festék keverésekor, valamint tönusszínűeknek úgy könyv-, mint könyvnyomdai használatra való készítésekor nagy keletje van. A Viskosine simulékonyná teszi a festéket, megjavítja nyomásra való alkalmasságát, nem fénylik a papíron és nem ragad. Viskosine hozzáadással elejét vesszük a festék gyöngyszerű lerakódásának és a kövön avagy szedésen való meg nem tapadásának. Célszerű hígítószerek mondható az „Inkoline“, mely erősen ragadó festékeknek könnyebben való megmunkálását teszi lehetővé és hengereken megszáradt festéket feloldja, miáltal a tulgyakori hengermosás feleslegessé válik.

R—r.

Ibolyaszínek összetétele. Kékes ibolyaszín: 1½ rész geraniumlakk, 3 rész milorikék. Vörös ibolyaszín: 4 rész geraniumlakk, 2 rész milorikék. Gt.

Néhány szó a mérlegszedésről. Igen sok szaktársam abban a téves hitben él, hogy a nyomdászatban csak a mesterszedő tud érvényesülni és csak a mesterszedés az, amit a munkáltató kellőképpen honorál. S valamint a fűzfapoétát minden vágya,

minden törekvése a Parnasszus felé vonja, azonképpen szaktársaim jórészenek abban merül ki minden törekvése, hogy a nyomdász-Parnasszusra: a mesterszedés hegyére felkapaszkodhassék. Ennek a téves felfogásnak az a következménye, hogy a legtöbb szaktárs erre a térre teszi át működési körét, vagyis bármilyen munkát kap, abból mindenáron akszidens-munkát akar készíteni. Így születnek meg azután azok a torzszülöttek, melyeket napról-napra láthatunk és melyek szakmánknak egy cseppet sem válnak diszére. De nemcsak ez a hátránya a mindenáron mesterszedővé való feltörekvésnek, hanem az is, hogy eme törtetés közben elhanyagol-

ják szakmánk többi ágazatait és inkább lesznek kontár mesterszedők, semmint jó tabella- vagy merkantil-szedők képeznek ki magukat. Pedig az érvényesüléshez nem feltétlenül szükséges, hogy mesterszedők legyünk. Van a nyomdászatnak több oly ága, ahol a törekvő egyén megtalálhatja az érvényesüléshez az utat, feltéve, ha annak az ágnak mestere. A tabella-, merkantil- és hirdetés-szedés mindmennyi kitűnő terrénem az érvényesüléshez és ha ezen ágak bármelyikében kiképeztük magunkat annyira, hogy annak minden csinja-binjával tisztában vagyunk, úgy magasabb díjazásra tarthatunk igényt és a munkáltató nem is zárkozhatik el jogos követelésünk teljesítése előtt. Ezek előrebocsátása után áttérek soraim tulajdonképeni tárgyára: a mérlegszedésre. Az e terezen tapasztalható fejtelenség adta meg az impulzust e cikk megírására s úgy vélem,

Pollák és Leopold 2.—, Phöbus-nyomda 1.60, Poporul Román-nyomda 2.40, Posner K. L. és fia 19.40, Radó I. 6.60, Rigler J. Ede 8.—, Roth József 2.80, Rovó Aladár 4.—, Rózsa K. és neje 3.—, Rusznyák és Türk 1.—, Stephaneum 28.60, Székesfővárosi háziny. 39.—, Schmidl Sándor 3.60, Schmidl és Manheim 1.60, Springer 1.—, Stúdió-nyomda 4.20, Szűz-nyomda 2.—, Thália 16.20, Tolnai 24.60, Unio 3.—, Uránia 6.40, Várnai-nyomda 5.—, Verseny-nyomda 2.—, Világosság 61.20, Weisz Adolf 2.—, Weisz Márton 2.—, Weisz L. F. 2.—, Wodianer Fülöp és Fiai 42.80 K. — Vidékről: Szekszárd 5.60, Pécs 10.20, Miskolc 6.60, Győr 27.20, Debrecen 9.40, Békéscsaba 7.40, Selmechánya 5.80, Turócszentmárton 7.20, Gyoma 14.80, Keszthely 6.40, Nagybecskerek 3.20, Erzsébetfalva 2.40, Arad 28.40, Nagyvárad 32.80, Nyiregyháza 10.60, Szeged 12.40, Temesvár 16.20, Budafok 9.—, Nyitra 3.80, Kassa 7.80, Zilah 5.60, Sopron 9.—, Kecskemét 16.80, Veszprém 7.20, Kápest 2.—, Kolozsvár 28.20, Kaposvár 4.80, Székesfehérvár 11.40, Lugos 5.60, Dás 1.80, Mezőtúr 7.— K. Összesen

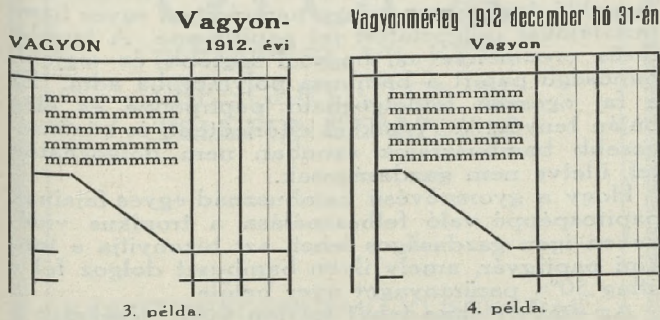
322.60 K. Egyesektől helyben és vidékről 45.— K. Főösszeg 1360.— K. — **Kiadás:** Szerkesztő fizetése és hirdetési jutalék 250.— K. Nyomdászamlára törlesztés 350.— K. Műmellékletek és klisékre 122.70 K. Juliusi expedálás 59.20 K. Magyar Nyomdászat előfizetésére 7.20 K. Koszoru Bendtner Józsefnek 20.— K. Teremelőleg (estélyekre) 100.— K. Admínisztráció és portókiadás 7.14 K. Összesen 916.24 K. — Kézspénz a hónap végén 1528.67 K. Tíz darab hitelszövevénykezi részjegy (á 10 K) 100.— K. Gutenberg-szoboralap 1278.17 K. Ács Mihály-alap 500.— K. Összesen 4335.68 K.

Tagsági forgalom 1913 augusztus hónapban. Beléptek a Körbe: Eisler Samu, Hánl István, Kohn Adolf, Schreiber Ede (A Nap), Heinrich Károly, Nyáry Gusztáv (Athenaeum), Szakál Ferenc (Bagó), Ábrahám József, Scheiner Bernát (Buschmann utó-dai), Winternitz J. (Budapesti Hirlap), Kapits János (Merkantil), Guics Gábor, Stanisovszky József (Elet), Fitaor Árpád, Nánási Gábor, Both Géza, Bencze Antal, Grimm Ferenc, Szigeti Gyula, Vörös Imre, Jaksitz Ferenc, Kautnik Béla (Franklin),

Máhr Károly, Ruck József, Waczulik Márton (Fischer és Mika), Kubik István, Langer Jenő, Légrády Károly (Globus), Varga Pál (Károlyi), Kacsó Lajos (Kellner Ernő), Klein Ferenc (Közsegi), Roth Sándor (Kurz és Fejér), Bayer Alajos, Berghaler István, Gumbinger Mátyás, Matusek Lőrinc, Szuh Lajos (Légrády), Almásy Imre, Gang Károly (May), Ehrenfest Salomon (Otthon), Varga Lajos (Pal-las), Fodor Vince, Widder Gyula (Radó), Velansits Gyula (Stephaneum), Wetzler Sándor (Székesfővárosi), Hoffmann Ernő (Világosság), Blau József, Breinbach József, Gyndra Benedek, Hammerla Lajos, Hawel József, Jecseny Ferenc, Pánczél István, Szabó Imre (Wodianer), Lefkovits Ármán (Arad), Mező János (Békéscsaba), Hess Henrik, Kovács János, Fremmel Mihály, Undy Domokos (Sopron), Kalmár Bertalan (Szeged), Utiu György (Temes-vár). Hátralék, illetve nem jelentkezés miatt töröltetett 86 tag. A hó végén 10 tisztelt-beli, 1610 rendes, összesen 1620 tag.

Leipzig. 1913 október hó 15-ig befolyt: Geistlinger Ferenc 84.—, Drab Sándor 86.—, Szilágyi József 48.—, Tálasi Miklós

nem végzek felesleges munkát, ha e hibákra rámutatva, az egységes mérlegszedésre buzdítom szakértársaimat. Cikkem keretében több példát mutatok be, amelyekből szakértársaim is megállapíthatják, hogy amely szedő, annyiféleképen szedi a mérleget. A mérlegszedés egyik főszabálya, hogy először a leg-több szöveggel bíró oldalt szedjük meg, a többi oldalakat azután záróléniával egészítjük ki annyira, hogy az előzővel egyforma nagyságúak legyenek. Került a kezembe olyan mérleg is, ahol a szedő a rövidebb oldalakat úgy egészítette ki, hogy az összedási vonal utáni lábléniákat eresztette le. (1. példa.) Nem helyes a „Folyószám“-rovat le-

zárása sem, ugyszintén helytelenítendő az az eljárás is, amikor a szedő az összegező-léniával szemben-álló egyik léniát a szöveghez teszi s lent csak egy léniát alkalmaz. (2. példa.) Ugy az összegező-léniá kiálló részének, mint a szembenállónak, valamint a szövegnél alkalmazottnak egyenlő hosszúságúnak kell lennie. Ezt nagyon sok szedő figyelmen kívül hagyja és azért, hogy az összegező-léniát egydarab-ból szedhesse, előidézi azt, hogy mindenik léniá más-más hosszúságú, mint azt a 3. példán is lát-hatjuk. Ugyanezen példán mutatom be a hagyomá-nyos „füleket“ is. Régi rossz szokás, hogy a mérleg két szembenálló oldalának „fület“ hagynak, hogy az a füzet szétnyitása alkalmával úgy tűnjék fel, mintha egybe lenne szedve, ami azonban ritkán sikerül, részben az iverk rossz berakása folytán, részben mert az iverk nincsenek pontosan egymásra

hajtogatva. Igaz ugyan, hogy e szedés módnál többnyire nem a szedő hibáztatható, mert rendszerint a rendelő ragaszkodik ahhoz, de ahol mód kínálkozik rá, ott hagyjuk el az otromba füleket és szedjük a mérleget a 4. példán bemutatott módon. Nem helyes az sem, hogy a függőleges vonalat hosszan leeresztjük és az összegező-vonalat megtörjük, mert ennek rendszerint az a következménye, hogy a léniák nem állanak. Habár a fentebb elmondottak nem mondhatók súlyos hibáknak, mindazáltal nem lehet azok felett a hagyományos frázissal: „csak az a fő, hogy el lehessen olvasni“ napirendre térni, mert úgy szak- mint esztétikai szempontból kifogásolhatók és éppen azért törekedjünk e hibák kiküszöbölésére. ERDEI FERENC.

Ujfajta henger mosógépet hozott piacra egy német-országi cég, amelynek figyelemreméltó előnyei vannak. A gép összecusukható, úgy hogy csak körül-belül egy négyszög méter területet foglal el, görgő-kön jár s így tolható ahhoz a géphez, amelynek a hengereit mosni kell, mechanikai hajtóerőt nem igényel, könnyű járása folytán kézzel hajtható. A mosandó hengernek a gépbe való helyezése után a gép megindításával végigmegy a hengeren a mosószeret tartalmazó tartány, mely alatt egy forgó kefe és e mögött három celluloidkés van alkalmazva. A kefe szétkeni a hengeren a mosószer, míg az egymás mögött elhelyezett kések teljesen tisztára lesurolják azt. Az elhasznált mosószer egy alsó tartányba folyik vissza s ha ebben a piszok leülepedett, újra felhasználható. R-1. Bp.

PAPÍR - FÜBŐL

A papírszükséglet állandó és nagymérvű növekedése, valamint a papírgyártás nyersanyagainak rohamos drágulása már régóta felszinen tartja azt a kérdést, hogy miként és honnan lehetne előteremteni a papír gyártásához való nyers anyagot.

Tudvalevő, hogy a legtöbb papírt az újságok fogyasztják s ennek a papírnak főanyaga a fa rostja. De nemcsak újságok, hanem más célokra is

46. —, Marmorstein Izidor 70. —, Biró Miklós 90. —, Tóth Gusztáv 29. —, Herzog Salamon 72. —, Mészáros Gyula 29. —, Kún Kornél 73. —, Szende Lajos 20. —, Fürst Vilmos 42. —, Wanko Vilmos 125. —, Orbán Ferenc 47. —, Szedner József 48. —, Stefáni József 80. —, Mittelmann Izidor 86. —, Rozsondai Béla 85'50, Varga Imre 32. —, Tóth Sándor 48. —, Szelezky Vilmos 96. —, Rames Jaroszlav 96. —, Fucker József 94. —, Richter Márton 94. —, Gondos Ignác 155'94, Riczko Sándor 81. —, Deák József 92. —, Bálint Odón 41. —, Zaitvay Lajos 13'50, Grünberg Salamon 36. —, Fűzi József 25. —, Zsuppán László 13. —, Gaál Péter 7. —, Androviczky Imre 22. — korona, összesen 2106'94 korona, mely az Általános Fogyasztási Szövetkezetnél van gyümölcsözőleg elhelyezve.

MELLÉKLETEK

Mellékleteink. Lapunk szeptemberi számának mellékleteiről a szakbizottság a következő birálatot adta: A birálat (készült a Világosság-nyomdában) egyszerű eszkö-

zökkel előállított, minden tekintetben jól megoldott munka. Dacára a papír élénk kék színének, egy a betű, mint az alkalmazott második szín nem vesztit hatásában. A klisé megkapóan van beállítva a papír síkjába. — *Négyszinyomat.* (Készült Korvin Testvérek nyomdájában. Nyomta: Retter Illés.) E munkára egy a kliséket készítő Herbst Samu fotomechanikai műintézet, mint az azt előállított nyomda büszke lehet. Mesterien tükrözi vissza az eredeti himzés élénk színeit, melyek reprodukálása e mellékletünk nyomójának mindenképen sikerült. — *Jubileumi meghívó (Losonczy).* (Szedte és rajzolta: Schmidt János. Nyomták Biró és Schwarcznál.) Jól szövegezett, folthatóságban jól megoldott, modern felfogású meghívó, melynek varázsa éppen egyszerűségében rejlik. — *Két levelboríték.* (Készült a Világosság-nyomdában.) A Szakkör tavalyi tanfolyamán készült vázlatok alapján szedett e két boríték. Ugy megoldásában, mint színezésében különösen a Magyar műipari mondható sikerültnek, míg a Herbst-félen a helyes helye mellett elhelyezett díszítés elmaradhatott volna. — *Két cégkártya.* Ugyancsak tanfolyamunkon tervezett váz-

latok nyomán készült e mellékletünk Biró és Schwarcz nyomdájában. Bár eddig eltekintettünk a tanfolyami munkák részletes birálatától, ezáltal nem találjuk feleslegesnek hangsúlyozni, hogy az Ungár-féle cég-jegy hatása jobb lett volna, ha megfordítva színezik, vagyis ami fekete, azt vették volna narancsban. — *Meghívó.* (Készült a Világosság-nyomdában.) Gyakorlati példa, melynek birálati boncolására alig van szükség. A második oldalon alkalmazott kisebbik kördíszlet el kellett volna hagyni, mert azáltal, hogy a 2. és 3. oldalon is van egy hasonló nagy díszítődarab, a két oldal összbonyomása nyugtalan. A díszítődarab elhagyása által származó fehér folt jobban hatott volna. — *Két tanfolyami munkát* reprodukál utolsó mellékletünk. (Nyomták a Biró és Schwarcz-nyomdában.) Mindkettő azáltal, hogy betű hiányában nem a tervezett betűfajból szedtetik, hatásában sokat veszítet.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokkonszakkamabéliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs: Gondos Ignác. — Világosság könyvnyomda rt. Budapest, VIII. ker., Conti-utca 4. sz.

rengeteg sok, a nálunk ugynevezett nyomópapirt használnak fel. Hiszen a színes papírok legtöbbje szintén fanemű anyagból készül; úgy hogy bátran mondhatjuk, hogy az egész világon legalább két harmadrész fanemű és csak egy harmadrész famentes papír lesz használva.

Hogy mennyi ujságpapír fogy el s ennek előállítása mily hatalmas erdőségeket pusztítanak el, annak illusztrálására elegendő Northcliffe lord ujságvállalataira hivatkozni, melyekről lapunk multhavi számában kimerítően írtunk (l. „A modern sajtó óriási hatalma” című rövid közleményt a 204. oldalon).

A faanyag pótlását célzó kísérletek már igen régiek, tudósok és vegyészek, szakemberek és érdekeltek már rég idő óta foglalkoznak azzal, miként lehetne olcsó és nyomtatásra felhasználható papírt előállítani faanyag nélkül.

Itt nem értjük ezalatt a drágább, rongyanyagból készült papírt, hanem — mint már előzőleg is említettük — az olcsó, legfőképen az ujságpapírt, amely leginkább azért drágul folyton, mert a gyárak már alig képesek annyit gyártani, amennyi naponta elfogy.

Most legujabban az olaszok Tripoliszban felfedeztek egy olyan fűvet, amely papírgyártásra kiválóan alkalmas volna. Ez a fű Afrika északi részén, különösen Tripoliszban óriási mennyiségben, tehát vadon terem. Hogy némely fűből, vagyis növényből lehet papírt gyártani, erre elég, ha az ókori Egyiptomban készült, Észak-Afrika és a legdélibb Európa mocsaraiban néha három méterre is megnövő papiruszkákából levő *papiruszra* utalunk. S nem egy papírgyárban dolgoznak fel ma már papír céljára számtalan olyan növényt, amely erre a célra nagyon is bevált s amellet böven terem és olcsó.

A Tripoliszban talált fűvet az olaszok — melyet esparto-fűnek neveztek el — kipróbálták és ezen próbák azt bizonyítják, hogy az ebből a fűből készült papírpép a fapépnél jobb és az ebből készült papír tartós és nyomtatási célra igen alkalmas. Miután azonban Tripoliszban a vízhiány miatt nem lehet gyárakat felállítani, Afrika északi partjain pedig az oda való szállítás költségei versenyképtelenné tennék az esparto-papírt, úgy akarnak rajta segí-

teni, hogy Olaszország déli részén természetnek a fűvet. Allítólag az ilyen kísérletek már sikerre is vezettek.

Ugyancsak hasonló kísérletekkel foglalkoznak Angliában is az ugandai elefántfüvel, amelyből már sikerült finomabb papírfajtákat gyártani. Ez a fű szintén magasra — két méterre is — nő meg és óriási területeken tenyészik Ugandában s mivel a szállítás költségei itt is annyira megdrágítanak a papírt, hogy alig lehetne a piacra bocsátani, az angolok Ugandában akarnak gyárat felállítani a fű feldolgozására.

Végül megemlíthetjük még, hogy az indiai kormány is kísérletezik az olcsó papír előállításának megoldásával, amennyiben nemrégiben egyes bambuszfajokat dolgoztatott fel papírpéppé. A kísérletezés eredménye az, hogy a legtöbb és legjobb minőségű papírt a bambusa polymorpha adta. Ez a faj egészen feldolgozható papírpéppé és elég buján tenyészik. A sokkal elterjedtebb és közönségesebb bambuszfajok azonban nem dolgozhatók fel, illetve nem gazdaságosak.

Hogy a gyorsnövésű bambusz nád egyes fajainak papíroszéppé való felhasználása a tropikus vidékeken igen gazdaságos lehet, azt bizonyítja a tonkini papírgyár, amely ilyen bambuszt dolgoz fel s átlag 50% papíryanagot nyer belőle.

Az emberi elme tehát folyton kutat, törekszik a meglévő javítani s a hiányzót valami mással pótolni s hogy éppen a papírgyártás terén láthatók ilyen törekvések, az az előbb elmondottak után érthető. Hiszen az óriási, nagy erdőségek folyton pusztulnak s helyökbe nem terem oly hamarosan új és használható annyi fa, amennyit a mai kor igényel. Kell tehát, hogy másfelé forduljon a kutató elme. Az exotikus vidékeken — tehát az ókor helyén — bőségesen terem olyan nyersanyag, amely — ha a gyártási, szállítási és más nehézségek leküzdettek — kiváló nyersanyag lesz a papírgyártás céljára.

De tovább megyünk. Legujabban már elhasznált ujságpapírból is csinálnak fehér papírt s hogy ez mielőbb bevaljon, már olyan ujságfestékekkel is kísérleteznek, amelyet az ujságokból vegyi úton ismét el lehet távolítani. Ugy leszünk vele, mint a ruhával, lemoszuk róla — a festéket. STALLA MÁRTON

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre választmányának megbízásából a Kör szakkbizottsága elhatározta, hogy a Grafikai Szemle szerkesztőségéhez (Budapest, VIII, Conti-utca 4, Világosság könyvnyomda rt.) 1914. évi január hó 3-ig, este 6 óráig zárt borítékban beküldendő

ÜDVÖZLŐLAPOKAT

birálat tárgyává teszi és a legjobbaknak szedőit, illetve nyomóit 3-10 koronás jutalomdíjakban részesíti. Erre a célra körülbelül 70 korona áll rendelkezésre, mely összeg 10-12 díjra osztatik fel.

Pályázhat minden pontosan fizető szakköri tag tetszés szerinti (szedés, rajz vagy a kettő kombinációja) kivitelű újévi üdvözlőlappokkal: a tisztán betűöntődei anyagból szedett üdvözlő kártyáknak elsőbbséget biztosítunk a rajzolt, vagy rajzzal kombinált lapokkal szemben. Pályázni lehet mások (például magánosak, cégek) részére készített lapokkal is, ez esetben azonban a bizalmiférfi által kell igazolni, hogy a lapot a beküldő szedte, illetve nyomta. A pályázat nyílt: a szedő, illetve nyomó neve a hátoldalon feljegyzendő. A bírálatnál a fővárosi és vidéki üdvözlőlapok külön-külön bírálatnak el.

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰ-
VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
SEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

Lapunk bekötési tábláját

ezidén is díjtalanul adjuk mindazoknak a tagoknak, akik legalább 1913. évi január havától tagjai Körünknek és akik arra reflektálnak; miért is ezennel felhívjuk a nyomdai házipénztáros és vidéki helyipénztáros szak-társakat, hogy haladéktalanul állítsák össze a bekötési táblára reflektáló szaklársak névsorát és azt Bozsik István pénztárosnak legkésőbb november 1-éig beküld-jék, mivel az azontul jelentkező szaklársak kérését nem lesz módunk teljesíteni. Szükséges még megjegyezni, hogy a Kör anyagi helyzetére való tekintetből kívána-tos, miszerint csak azok a szaklársak kérjék a bekötési táblát, akiknek valamennyi ezévi Grafikai Szemléjük megvan, mert egyébként ugysem használhatják azt.

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

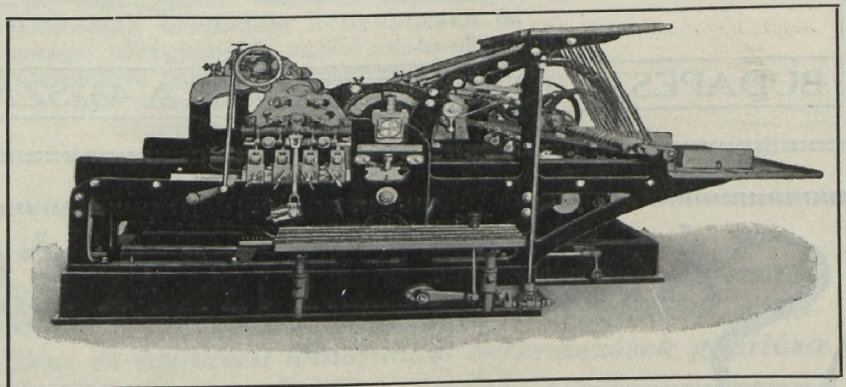
VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó be-rendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy-pályás görgő-járáttal. Kromotipiai gyorsajtók rövidített ivkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob se-gélyével. Kétfordulatu gyorsajtók előlkirakó-val. Könyvnyomdai gyors-sajtók görgő-pályával. Könyvnyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusz-trációnyomásra, meghatározott és változ-tatható ívnagyságok számára készülnek.

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorssajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorssajtók görgőjárattal. „Doppel-
rapid“ Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
sajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Allandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapir,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokból. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

SÁR, ZELINKA ÉS TÁRSA

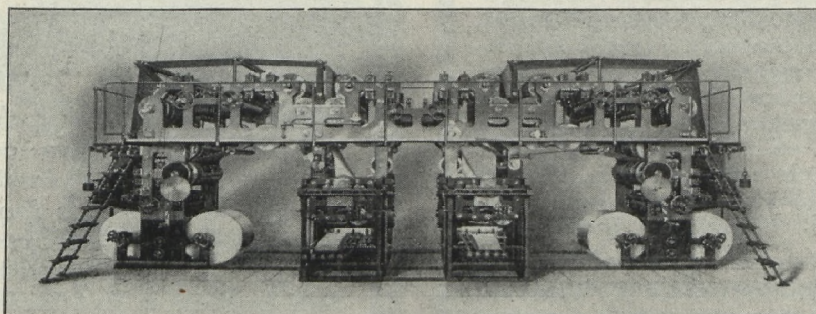
Budapest, X. kerület,
Halom-utca 12. szám
Telefon József 1900

Vesz mindennemű papirhulladékot papirgyártási célra. Szállit
mosott és fertőtlenített géptisztító rongyot előnyös árban!

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Gyárunk teljesen szalagnélküli,
négytekerceses körforgógépének
SPECIÁLIS KONSTRUKCIÓJA

Legujabb modell D. R. P.

Előnyei: a hajtogató-készülék, valamint a nyomtató- és a festékező-művek könnyü hozzáférhetősége; célszerű szerkezete; legnagyobb teljesítő képessége; a papirtekercesek beemelése kényelmesen és gyorsan elvégezhető, mivel azoknak tengelyei minimális magasságban vannak beágyazva; üzemképessége és erős és tartós építése.

Mindenféle ujság-, színes-, illusztráció-, mű-, prospektus-, jegy- és hasonló nyomtatványok nyomtatására alkalmas körforgógépek, valamint automatikus, félig automatikus és egyszerű tömöntődei berendezések gyártása

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviselő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., STERNWARTESTRASSE 25

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Átnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

A legtökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

*Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

MŰVÉSZI KIVITELV
RAJZOK ÉS

KILSEK

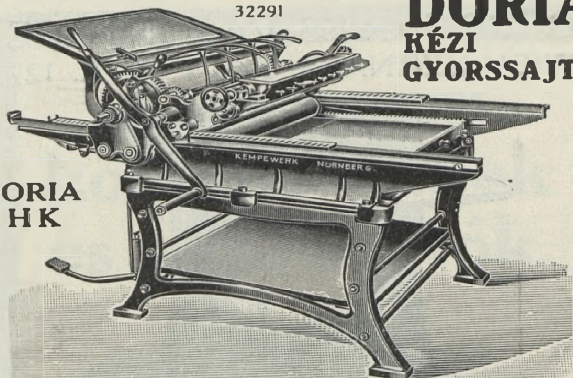
KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VILKAZINCZY-U. 32.
4-83. TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

Korrektúra-, chemigrafiai próbanyomatok, plakátok, különlenyomatok s mindennemű alkalmi munkák készítésére legalkalmasabb és legelterjedtebbnyomóhengeres kézisajtó

32291

DORIA
KÉZI
GYORSSAJTÓ

DORIA
GHK

A „Doria” kézisajtók méretei és árai: Festékező szerkezettel nélkül:
„Doria” H A asztal 530×700 mm., szedés 510×680 mm. 660 M.
„Doria” G H A „ 780×1000 „ „ 750×970 „ 975 M.

Önműködő kombinált asztal- és hengeres festékező-szerkezettel. öntőpalackkal, lábitóval az ivfogók felnyitására, berakó- és kirakó-deszkával:

„Doria”, H F asztal 530×700 mm., szedés 510×680 mm. 885 M.
„Doria” G H F „ 780×1000 „ „ 750×970 „ 1150 M.

Hengeres festékező-szerkezettel, festéktartóval, kottós festék-szabályozóval és önműködő festékdörzsoéléssel:

„Doria” H K asztal 530×700 mm., szedés 510×680 mm. 1075 M.
„Doria” G H K „ 780×1000 „ „ 750×970 „ 1375 M.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok. Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet, Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

STEMPEL D

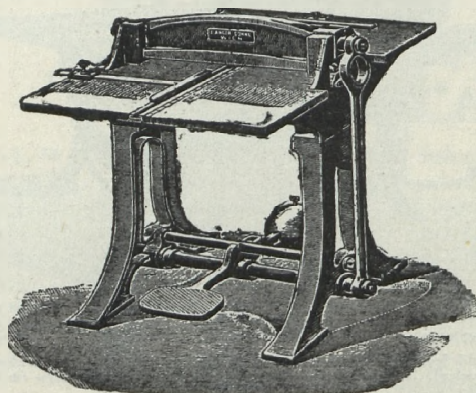
BETŰÖNTŐDE - R. T. - FRANKFURT AM MAIN
RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthaler szedőgépbefűt kézi szedésre való használatra. Galvanoplasztika. Vésnöki intézet. - Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kivételéhez, úgymint, könyv-, akcidenz-, körlevél- és irodai befűkből, iniciálék, körzetek, vignetták sfb Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvezet. Mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 45 TELEFON 152-11

Josef Anger & Söhne

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvnyomdáknak, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

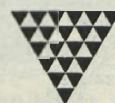
Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.

Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berendezéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

**Tanzer Miksa grafikai szaküzlet, Budapest,
VII, Akácfa-utca 50. sz. Telefon 13—70**

Költségelőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtnak

A legmodernebb kursiv írás

*Szépség és minőség tekintetében a régi klasszikus kézírás
felelevenítése a*

Wieynk-Kursiv

Bauer féle betüöntöde, Frankfurt a. Main

Fiókbetüöntödék: Lipcse, Barcelona, Madrid

Vezérképviselő Magyarország részére:

Horvát Lajos, grafikai szaküzlete, Budapest VI. Váci-körút 45

Telefon: 123-09

MASCHINENFABRIK
AUGSBURG-NÜRNBERG

Augsburgi körforgógépek és gyorsajtók.

Kitünő előnyük legegyszerűbb alkotás,
legnagyobb gyorsaság és kiváló biz-
tonság. — Eddig szállított mennyiség
10300 db körforgógép és gyorsajtó.

Képviselő Ausztria-Magyarország részére

Josef POLACSEK, Wien,
IV. kerület, Belvederegasse 3. sz.

MAN

BND

**WOLFFER
MOR**
BUDAPEST-VIII-KER
HUNYADY-UTCA-32
KÜISEGYER
TELEFON-JÓZSEF
552-ALAPITVA-1893

Mergenthaler Setzmaschinen-Fabrik G. m. b. H. Berlin, N. 4.

MINDEN TUDAKOZÓDÁSRA az a felelet és a szakemberek bizonyítják, hogy a **LINOTYPE**

szedőgépek a legelőnyösebbek és teljesítő képességük minden szedésnél a leg-
gazdaságosabb. A 8-féle típus nagy választéka és a folytonos ujitások, javítások
minden üzemhez alkalmassá teszik a Linotype-szedőgépet. — Mivel pedig a

MERGENTHALER-FÉLE KOMPLETT-BETÜÖNTŐGÉP

a Linotype matricáival teljesen azonos kéziszedéshez való betüket önt, minden
jó szakférfiu csak Linotype-szedőgépet rendel.

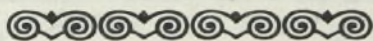
Vezérképviselet: Ausztria-Magyarország és az összes Balkán államok részére:

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII, Lerchenfelderstrasse 37 MAGYARORSZÁGON KÉPVESELI: KRAMMER
LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

Távíráti cím: Geel Wien Fiókok: Budapest, Prága

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSÉNél

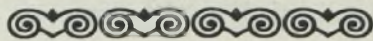
Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest, IX. ker., Márton-utca 19

Telefon: József 6-35

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE, FIOKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI. GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZÍNES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

AUTOTIPIA FOTOTIPIA

TELEFON 679

Készít horgany- és rézmaratásu kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkivüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO- GRAFIA

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetű könyv- és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézleniák és különféle
felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIA-GYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömítőde, galvanoplasztika, helyegmetszés, rézlénia gyár, vésnöki intézet, szerszámgyár

Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarországi képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS

GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VIII, JÓZSEF-KÖRUT 9

TELEFON JÓZSEF 40-02

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48.SZ.
TELEFON-SZÁM 75-48

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig

POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde

R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

Ne vásároljon semmiféle

*Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége
szóltsa fel a
József 11-91
telefonszámot*

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábhajtásra, kézi számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágógépet, karton- és papírlemezvágoóllót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

Admiral! Utolsó ujdonság!

*A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!*

*Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48*

Gleitsmann

Brüsszeli világkiállítás
1910: Grand Prix.
Turini világkiállítás
1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

könyv- és
könyomdai festégyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete fes-
tékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomás-
hoz: PERFEKT. A festékek több minőség-
ben és különféle árakban kaphatók. Szines
festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

DR. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁRÓLY-UTCA 3.

ALAPÍTÁTOTY
1864

TELEFON SZ.
1700

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELDEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉP-
FÖLVÉTELEKET

OLAJFESTMÉNTÉK
IPAMŰVESZETI
TÁNYTAK ÉPÜLE-
TEK ÉS BELSŐ RE-
RENDEZÉSEKRŐL

ELSŐ
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

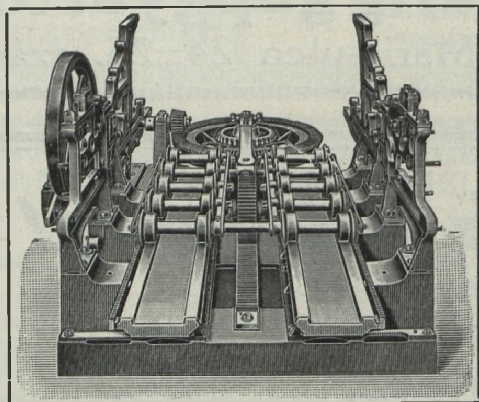
CINKOGRAFIAI

SORSZOROSÍTÓ-
MŰINTÉZETE

„ŐSZN ELSŐRŐNDU
NYTŰNYKÉPÉSZ.

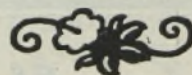
KÁRÓLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁRÓLY-KÖRUT SAROK

FREUND-BARÁT-FÉLE ÜGYNÖKSÉG ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 13. SZÁM

TELEFON-SZÁM 82-35

AZ ÖSSZES KÖNYV-, KÖNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI FESTÉKEK ÉS
CIKKEK NAGY GYÁRI RAKTÁRA

A DRESDENER SCHNELLPRESSEN-
FABRIK A.-G. COSWIG

PLANETA

GYORSSAJTÓINAK KÉPVISELŐJE

**A DUNA HAJÓZÁSA
MAGYARORSZÁGON
IRTA OROSZI GYULA**

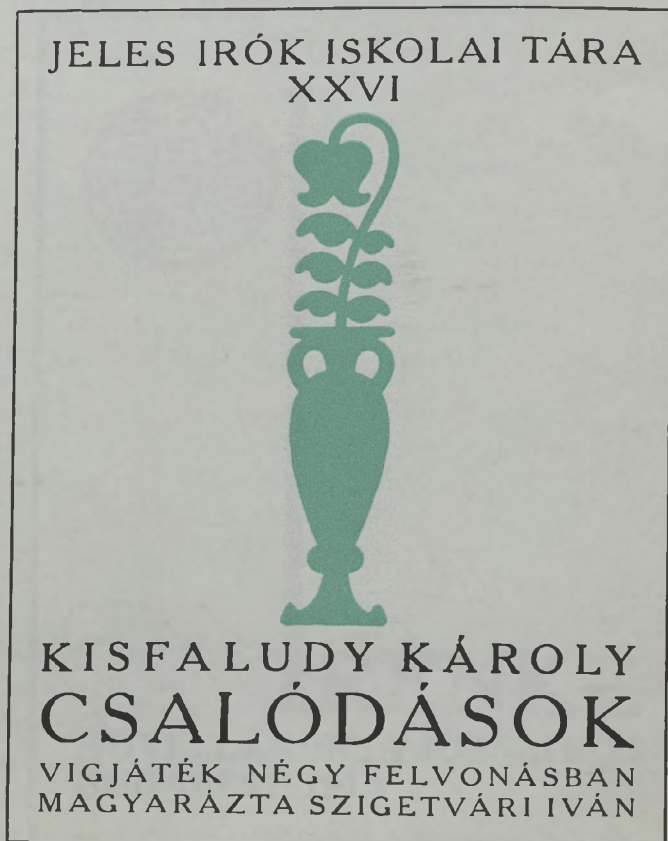
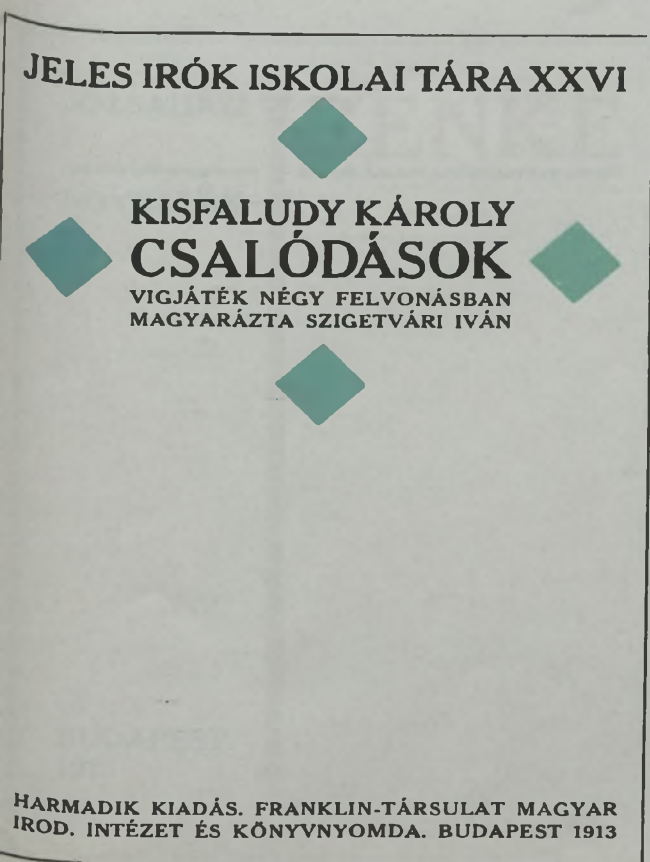
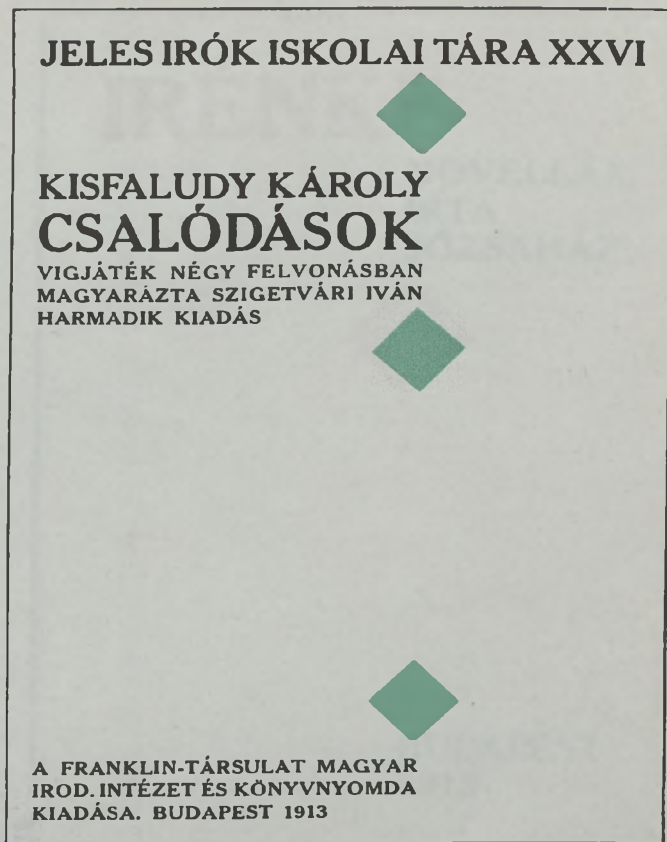
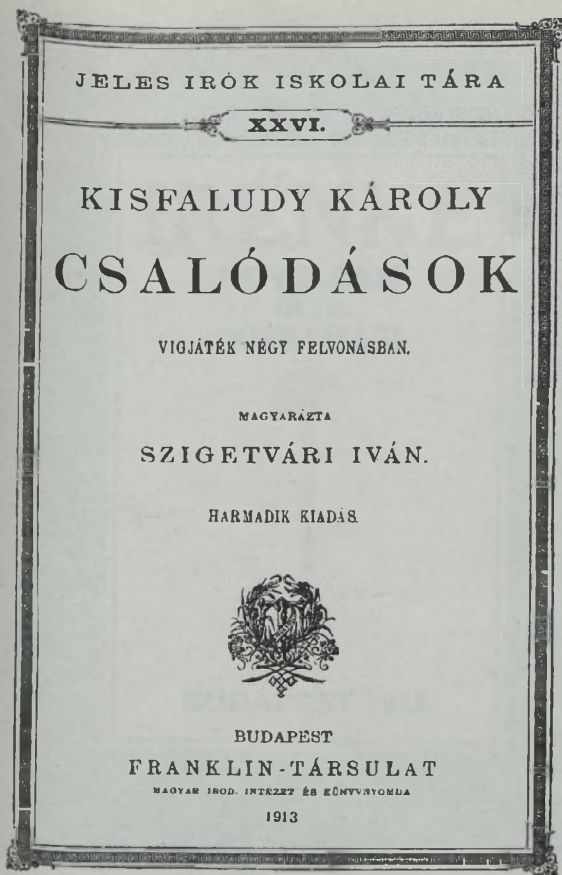
**A DUNA HAJÓZÁSA
MAGYARORSZÁGON
IRTA OROSZI GYULA**

**A DUNA HAJÓZÁSA
MAGYARORSZÁGON
IRTA OROSZI GYULA**

**A DUNA HAJÓZÁSA
MAGYARORSZÁGON
IRTA OROSZI GYULA**

KISBALUDY KÁROLY
CSALÓDÁSOK
MAGYARORSZÁG SZÉCHÉNYI VÁRA
HARMADIK KIADÁS

ALUDY KÁROLY
FŐDÁSOK

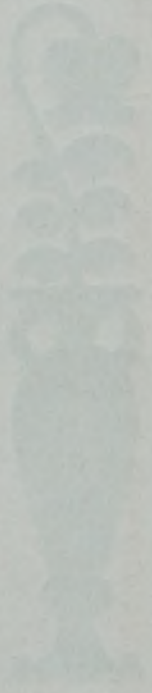

LEHÉRTÉKELT MŰVEK
KÖNYVTÁR SZÉCHÉNY

ALUDY KÁROLY

ALUDY KÁROLY
CSALÓDÁSOK
XXVI

ALUDY KÁROLY
FŐDÁSOK
XXVI

ALUDY KÁROLY
FŐDÁSOK

IRÉNKE

NOVELLÁK
IRTA
JÓZSAHÁZI

BUDAPEST 1913

IRÉNKE

NOVELLÁK
IRTA
JÓZSAHÁZI

BUDAPEST
1913

JÓZSAHÁZI

IRÉNKE

NOVELLÁK

BUDAPEST
1913

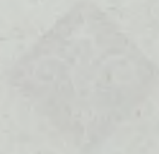

IRÉNKE

NOVELLÁK · IRTA · JÓZSAHÁZI
BUDAPEST · 1913

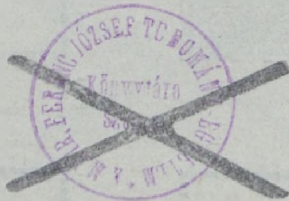
NOVELLÁK
IRTA
JÓZSAFAL

RENYKE
NOVELLÁK
IRTA
JÓZSAFAL

BUDAPEST
1913

BUDAPEST 1913

RENYKE

ACÉL PÁL
ECCE HOMO

EGY TÖRTÉNET
HÁROMSZOR

GRILL CS. ÉS K. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS
BENKŐ GYULA KIADÁSA. BUDAPEST 1913

ACÉL PÁL
ECCE HOMO
EGY TÖRTÉNET HÁROMSZOR

BUDAPEST 1913
GRILL CS. ÉS K. UDV.
KÖNYVKERESKEDÉS
BENKŐ GYULA KIADÁSA

ACÉL PÁL
ECCE HOMO
EGY TÖRTÉNET HÁROMSZOR

BUDAPEST 1913. GRILL CS. ÉS KIR.
UDVARI KÖNYVKERESKEDÉS
BENKŐ GYULA KIADÁSA

ACÉL PÁL
ECCE HOMO
EGY TÖRTÉNET HÁROMSZOR

BUDAPEST 1913. GRILL CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYV-
KERESKEDÉS BENKŐ GYULA KIADÁSA

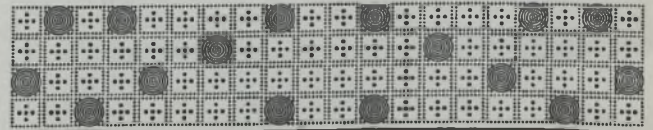
UPTON SINCLAIR
KUTATÓ SÁMUEL

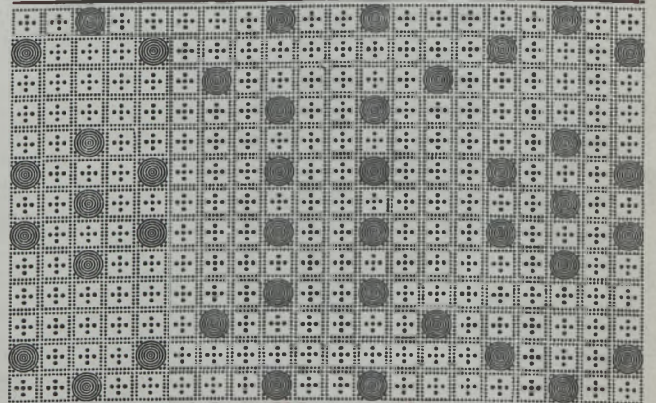
UPTON SINCLAIR
KUTATÓ SÁMUEL

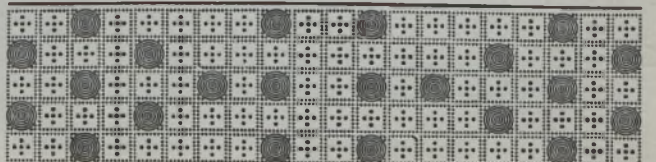
***Upton
Sinclair
Kutató
Sámuel***

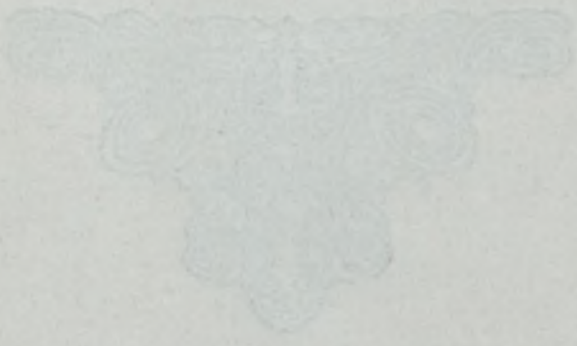
UPTON SINCLAIR

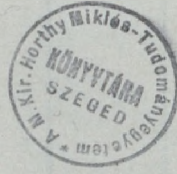
KUTATÓ SÁMUEL

UPTON ZINCZSIR
KILTRÓ SZÁMLA

UPTON ZINCZSIR
KILTRÓ SZÁMLA

UPTON ZINCZSIR

Upton

XXI. KÖT. I. FÜZET. UJ FOLYAM 1913. JANUÁR-MÁRC.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL
SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL

1913. évi folyam * I. füzet.

BUDAPEST

KIADJA A M. N. MÚZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA.
1913.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MUZEUM ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁS-
ÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL
SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL

XXI. KÖTET. UJ FOLYAM
I. FÜZET. 1913 JAN.-MÁRC.

1913. ÉVI FOLYAM. I. FÜZET

BUDAPEST 1913. KIADJA A MAGY. NEMZETI
MUZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA

XXI. KÖTET. I. FÜZET. UJ FOLYAM. 1913 JAN.-MÁRC.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MUZEUM ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁS-
ÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL
SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL

1913. ÉVI FOLYAM
I. FÜZET

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MUZEUM ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA. BUDAPEST 1913

XXI. KÖTET. I. FÜZET. UJ FOLYAM. 1913 JAN.-MÁRC.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MUZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYV-
TÁRÁNAK KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁS-
ÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL
SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL

1913. ÉVI FOLYAM. ELSŐ FÜZET

BUDAPEST 1913. KIADJA A MAGY.
NEMZETI MUZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA

FILOZÓFIAI IRÓK TÁRA.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TÁMOGATÁSÁVAL

SZERKESZTIK

ALEXANDER BERNÁT ÉS BÁNÓCZI JÓZSEF.

XVII.

SCHOPENHAUER.
AZ AKARAT SZABADSÁGÁRÓL.

FORDITOTTA ÉS MAGYARÁZATOKKAL ELLÁTTA

KELEN FERENCZ.

MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

FILOZÓFIAI IRÓK TÁRA XVII

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTIK ALEXANDER BERNÁT ÉS BÁNÓCZI JÓZSEF

SCHOPENHAUER
AZ AKARAT
SZABADSÁGÁRÓL

FORDITOTTA ÉS
MAGYARÁZATOKKAL ELLÁTTA
KELEN FERENCZ

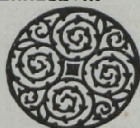

MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS

FRANKLIN-TÁRSULAT MAGYAR IRODALMI
INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA. BUDAPEST 1913

FILOZÓFIAI
IRÓK TÁRA
XVII

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
TÁMOGATÁSÁVAL SZERKESZTIK
ALEXANDER BERNÁT
ÉS BÁNÓCZI JÓZSEF

SCHOPENHAUER
AZ AKARAT SZABADSÁGÁRÓL

FORDITOTTA ÉS MAGYARÁZATOKKAL
ELLÁTTA KELEN FERENCZ
MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS

BUDAPEST 1913
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET
ÉS KÖNYVNYOMDA

FILOZÓFIAI IRÓK TÁRA
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
TÁMOGATÁSÁVAL SZERKESZTETTEK;
ALEXANDER BERNÁT ÉS BÁNÓCZI JÓZSEF

XVII

SCHOPENHAUER
AZ AKARAT
SZABADSÁGÁRÓL

FORDITOTTA ÉS
MAGYARÁZATOKKAL
ELLÁTTA
KELEN FERENCZ
MÁSODIK
JAVÍTOTT KIADÁS

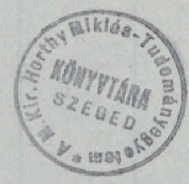
BUDAPEST 1913
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IRODALMI
INTÉZET ÉS
KÖNYVNYOMDA

CHOPENHAUER
AZ AKARAT
SZABADSÁGÁRÓL

ELŐSZÓ
KELLEN FERENCZ

NYELVI TUDOMÁNYOK
KÖNYVTÁRA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
TANÁCSKÖZSÉGE
ALEXANDER BERNAT
ÉS BINCSEI KÖNYVTÁRA

CHOPENHAUER
AZ AKARAT
SZABADSÁGÁRÓL
ELŐSZÓ
KELLEN FERENCZ

A

BUDAPESTI VIII. KERÜLETI

MAGYAR KIRÁLYI

ÁLLAMI FŐGIMNÁZIUM

TIZENNYOLCADIK

ÉVI ÉRTEŚITŐJE

AZ 1912–1913. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZLI

Dr. LÉTMÁNYI NÁNDOR

FŐGIMN. IGAZGATÓ.

BUDAPEST, 1913.

FRITZ ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJA, NAP-UTCA 13.

A

BUDAPESTI VIII. KERÜLETI
MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI
FŐGIMNÁZIUM XVIII-İK ÉVI

ÉRTEŚITŐJE

AZ 1912-13. ISKOLAI ÉVRŐL
KÖZLI **Dr. LÉTMÁNYI NÁNDOR**

FŐGIMNÁZIUMI
IGAZGATÓ

FRITZ ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJA BUDAPEST

SZÁMTAN

FELSŐBB LEÁNYISKOLÁK SZÁMÁRA

IRTÁK

ZETTNER EDE ÉS **MAGYAR LÁSZLÓ**

A FELSŐBB LEÁNYISKOLÁK LEGUJABB TANTERVE SZERINT

ÁTDOLGOZTA

VÁNCZA MIHÁLY

BUDAPESTI ÁLLAMI FELSŐBB LEÁNYISKOLAI TANÁR

I. RÉSZ

AZ I. ÉS II. OSZTÁLY SZÁMÁRA

NEGYEDIK KIADÁS

BUDAPEST

LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

SZÁMTAN

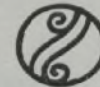
FELSŐBB LEÁNYISKOLÁK SZÁMÁRA
IRTÁK **ZETTNER EDE** ÉS **MAGYAR LÁSZLÓ**

FELSŐBB LEÁNYISKOLÁK LEGUJABB
TANTERVE SZERINT ÁTDOLGOZTA:

VÁNCZA MIHÁLY

BUDAPESTI ÁLLAMI FELSŐBB LEÁNY-
ISKOLAI TANÁR

ELSŐ RÉSZ. AZ I. ÉS II. OSZTÁLY
SZÁMÁRA. NEGYEDIK KIADÁS

BUDAPEST. LAMPEL R. Kk.
(WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

TERRORISTÁK ÉS RENDŐRKÉMEK

AZEV, HARTING ÉS TÁRSAI

IRTÁK

JEAN LONGUET ÉS GEORGES
SILBER. BEVEZETÉSSEL EL-
LÁTTA VLADIMIR BURZEV.
ELŐSZÓT IRT JEAN JAURÈS.
BUDAPEST 1909. NÉPSZAVA
KÖNYVKERESKEDÉS, VIII. KER.
CONTI-UTCA 4

II. KÖTET

KLISÉKET
KÉSZÍTŐ
MŰINTÉZET

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.

Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák, kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-szinű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR

MÜLLER TESTVÉREK

BUDAPEST, VI, DÉVAI-UTCA 21. SZÁM

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGUI

WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLENIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Ne gondolkodjék sokáig,

hanem forduljon **KALLÓS ÖDÖN** grafikai szaküzletéhez (Budapest, VI., Vörösmarty-utca 69-71. szám), ott a legjobb minőségben biztosan megtalálja mindazt, amire könyvnyomdai üzemében szüksége van.

Képviseletek: Genzsch & Heyse betüöntöde, Hamburg-München; C. Rüger rézleniagyár
Leipzig; Springer & Möller festőgyár, Leipzig-Leutsch; A. Hogenforst gép- és szerszámgyár, Leipzig.

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papirok könyvnyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRUSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69:71